

Dnesek

ROČNÍK II.

V PRAZE 16. ŘÍJNA 1947

CENA Kčs 3.50

Kdo se lépe osvědčil?

FERDINAND PEROUTKA

O dobrý parlament

Dr. FRANTIŠEK KAFKA

Čím více — tím méně

Inž. VLASTIMIL LOUDA

Mezi sociálními demokraty a komunisty

O. PIKSA

Vzpomínky na první pozemkovou reformu

F. HUMLER

Lidová správa v pohraničí

SPECTATOR

Strach o peníze

G.

Za živa nebo po smrti? — Státní pohřeb ano - byt ne — Spisovatelka volá o pomoc —
Volání po jednotě — Ze Zlína — Po festivalu — Proč plakat? — Dva zbití novináři

Listárna redakce

Anglicky od Angličanů

Další nové kurzy pro začátečníky a pokročilé.

SPECIÁLNÍ KURSY PRO DĚTI OD 8 LET

Kurzy francouzštiny. Zápís denně.

Spolek pro povznesení vzdělání, soukr. škola jazyková

REVOLUČNÍ 15 - TELEFON 604-24

DÍLO BRATŘÍ ČAPKŮ

Bratři Čapkové jsou dnes beze sporu našimi nejčtenějšími autory. Věnujeme proto jejich sebraným spisům vaňnou část svého edičního programu, vydáváme nové knihy z pozůstalosti, doplňujeme rozebrané svazky novými vydáními a pamatujeme i na knižní uspořádání drobných prací časopiseckých a novinářských.

Josef Čapek: PSÁNO DO MRAKŮ

Filosofický zápisník z let 1936-1939. Brož. 65 Kčs, váz. 92 Kčs.

Karel Čapek: HOVOBY S T. G. MASARYKEM

Velké ilustrované vydání se 16 hlubotiskovými přílohami. Brož. 100 Kčs, vázané 142 Kčs. Nezkrácené levné vydání. Brož. 25 Kčs.

VZRUŠENÉ TANCE

Jinošské verše z doby Čapkova vstupu do literatury. Brož. 60 Kčs.

R. U. R. Kolektivní drama o vstupní komedii a třech dějstvích. Brož. 45 Kčs, váz. 65 Kčs.

ITALSKÉ LISTY Brož 20 Kčs, váz. 40 Kčs.

OBBÁZKY Z HOLANDSKA Brož. 22 Kčs, váz. 38 Kčs.

Ještě do vánoc vyjdou další knihy — zajistěte si je včas u svého knihkupce.

Josef Čapek: POLITICKÉ KARIKATURY (výbor z polit. kreseb 1922—1939) v tisku.

POVÍDÁNÍ O PEJSKOVI A KOČIČCE. Váz. 125 Kčs.

Karel Čapek: POVÍDKY Z JEDNÉ KAPSY. V tisku.

POVÍDKY Z DRUHÉ KAPSY. V tisku.

KNIHA APOKRYFŮ. Brož. 45 Kčs, váz. 70 Kčs.

PRVNÍ PARTA. Brož. 57 Kčs, váz. 80 Kčs.

VAVRÍN A RATOLEST. Brož. 65 Kčs, váz. 95 Kčs.

TOVÁRNA NA ABSOLUTNO. Brož. 51 Kčs, váz. 75 Kčs.

KALENDÁŘ, čili jak je rok dlouhý. Brož. 55 Kčs, váz. 79 Kčs.

ZAHRADNÍKŮV ROK. Brož. 40 Kčs, váz. 62 Kčs.

DÁŠEŇKA, čili život štěněte. Váz. 125 Kčs.

U knihkupců.

FR. BOROVÝ

OBSAH DNEŠKA Č. 28: KAREL TARABA: Nepříjemné otázky. — CATO: Marxistický blok. — BOHUMIL BÍLEK: Jak se nám povede za rok - a za pět let? — MILOŠ ŠIFER: Boj o vše. — Dr JAR. NOVÝ: Stíny americké finanční pomoci. — Dr VÁCLAV VESELÝ: K diskusi o školské reformě. — VÁCLAV MUDROCH: Brigádník se ohlíží... Sjednání prvního a druhého odboje? — Kluby Národní fronty. — Spisovatelka volá o pomoc. — Ze Zlína. — Peťovalu. — Listárna redakce.

VYDÁVÁ SDRUŽENÍ KULTURNÍCH ORGANISACÍ

VYCHÁZÍ TÝDNĚ VE ČTVRTEK

REDAKCE A ADMINISTRACE PRAHA I, NÁRODNÍ TR. 9

Telefon číslo 390-51 až 54. — Účet poštovní spořitelny číslo 35.523. — Nevyžádané rukopisy se nevracejí. — Předplatné na rok Kčs 168.—, na půl roku Kčs 84.—, na čtvrt roku Kčs 42.—, jednotlivá čísla Kčs 3.50. — Dohledací pošt. úřad Praha 25. — Odpovědný zástupce listu redaktor Ed. Valenta. — Tiskne Melantrich, Praha II, Václavské nám. 26.

Dnesek

řídí Ferd. Peroutka

O dobrý parlament

Vláda právě předkládá rozpočet parlamentu; text se ještě v konečné fázi piluje v dohodě s příslušnými resorty. V návrhu finančního zákona se podařilo snížit rozpočet na 68 miliard, v čemž mají být ještě obsaženy tři miliardy úvěrů investičních. Je to cifra stále ještě neoměřená skutečnému národnímu důchodu. Je to rozpočet stále ještě pasivní hezkým počtem miliard. Ale je to přece rozpočet, který proti návrhům ministerstev — a to jsou výkonné úřady vlády, to jsou místa, která projevují v přípravě rozpočtu vůči parlamentu i vůči vládě jako sboru vůči jednotlivých ministrů, a za jejichž návrhy tedy musí ministři mít odpovědnost od chvíle, kdy rozpočtový požadavek úřadu je sdělen vládě jako sboru! — se snížil téměř o polovinu. Cí je to zásluha, že rozpočet se již psychologicky přizpůsobuje lidové kritice, která brojí proti přepychu nahore i na místech méně exponovaných — jako příklad se to pak přenáší do celého života, zejména i hospodářského provozu znárodněných závodů i závodů pod národní správou? Toto je vítězství parlamentu. To je vítězství několika lidí v rozpočtovém výboru, kteří měli odvahu postavit se proti samopanství byrokracie vládních úřadů; řekli zcela kategoricky vládě: seškrtnali jsme rozpočet na 72 miliard, je potřeba, aby byly provedeny ještě zákonné předpoklady nebo změny usnesení vlády o položkách, které představují další úspory 4 miliard; protože neuneseme vyšší rozpočet, než 68 miliard.

Nuže, tak si představujeme dobrý parlament. A uvažující o příštích volbách ne s toho hlediska, jak o něm uvažují strany (kolik ona získá či kolik druhá ztratí mandátů), nýbrž tak, jak o něm uvažuje prostý občan státu, který v parlamentu vidí své představitele a mluvčí i ochránce dobrého rozvoje státu, zjišťujeme, že nedospějeme ke kvalitní demokracii, nebude-li v budoucnosti podtržen i nadále vývoj k výběrovému parlamentu. A zastavíme se nad chybami, které se tu daly, abychom nad nimi ukázali, že to byla cesta, která demokracii podkopávala, aniž by si toho byla ta či ona rozhodující osobnost vědoma.

Parlament kontroluje

Rozpočet přichází do parlamentu jako návrh finančního zákona. Bylo osudem finančních zákonů, že do nich plenum parlamentu nemluvilo. Parlamentu bylo dovoleno mluvit nad zákonem; mohly se tam pronášet řeči kritické až do oposičnosti; poslanci mluvili řeči, určené voličům toho či onoho kraje, jenž se dožadoval subvence; parlament sám neměl však prakticky možnosti mluvit do jednotlivých kapitol. Nad bouřlivými a kritickými řečmi, jimž mnohdy vyměřována byla doba, aby mohl být rozpočet včas schválen, rozložila se duha míru při hlasování, kdy všechny strany svorně pro rozpočtový návrh zvedly ruce. Teprve v resolucích, jimiž parlament dožadoval se na př. předkládání dílčích výkazů o skutečných výsledcích státního hospodaření, se projevovala jeho skutečná životní moc. Tentokrát se však projednání rozpočtu důkladně přizpůsobilo vůli lidových zástupců.

A parlament tu projevil nejen svoji pravomoc zákonodárnou, ale i kontrolní: řada položek nejen seškrtnána, ale v nesměrně mnoha položkách objeveny i skryté zdroje, určené jiným účelům, než by v návrhu. Bylo by indiskrecí, zmiňovat se o detailech, dokud

o nich neuslyší z úst členů rozpočtového výboru plenum sněmovny samo. Rozpočtový výbor, jenž ve spolupráci s rozpočtovými referenty jednotlivých ministerstev prozkoumával položku za položkou, mnohde šel na podstatu nepořádků a bude žádat vyšetřování i do minula. Poslanci jednotlivých stran Národní fronty si rozdělili mezi sebou práci tak, že kontrolu toho či onoho resortu obdržel vždy příslušník jiné strany, než byla strana určujícího ministra: slovenští demokrati kontrolovali na př. ministerstvo průmyslu, český komunista ministerstvo spravedlnosti, národní socialista ministerstvo informací a pod. Selhala zde však po prvé zásada »já na brácha, brácha na mě«. Kdo zná mašinerii parlamentu z posledního roku, ví, že komunistická strana je otevřeně stoupencem zásady silné vlády a slabého parlamentu. Byla zprvu domněnka, že kontrola bude jen formální. Vždyť zatím selhaly jakékoliv pokusy o efektivní kontrolu dvouletého plánu i o činnost úsporné parlamentní komise, jež za prvé republiky měla velkou pravomoc, opírající se o silné poslance.

Nyní byli při kontrole poslanci, kteří se do rozpočtové osnovy puštili dříve, než vládní návrh byl definitivní; položka za položkou. A škrtnali, žádali odůvodnění, specifikace, vysvětlení. A našli mnohde zakopaného psa veřejné neúspornosti. Jen tak se podařilo snížit rozpočtový původní návrh na 72 miliard s požadavkem, aby ještě další 4 miliardy škrtnla vláda. Byli rozpočtoví poslanci, kteří kontrolovali resort jen rámcově; ti nedocílili snížení, nebo jen nepatrného u rozpočtu, jenž jim byl přidělen ke kontrole. Jejich referáty však neobstály ve společném projednávání rozpočtového výboru. Tentokrát fungoval parlamentní výbor tak dokonale demokraticky, že poslanec určité strany kritisoval politického odpurce, že neúčinně kontroloval resort, jenž je spravován právě kritikovou stranou. A zase jiný poslanec pochválil rozpočet, předložený ministrem strany, stojící na protilehlém křídle Národní fronty. Jen takto bylo lze zvládnout úkol přípravy rozpočtu. Ať jsou nad rozpočtem proneseny o jednotlivých cifrách finančního zákona v plenu jakékoliv řeči určené veřejnosti nebo skutečně věcné, parlament ani tentokrát v konečné fázi nic na rozpočtu nezmění; je to mašinerie příliš složitá, aby šlo finanční zákon měnit v plenu. Hlavní práce už byla vykonána. A jménem lidu můžeme za ni přenést dík těm, kdo měli odvahu za lid nejen promluvit, ale i jednat. Poněvadž jsme si příliš zvykli na to, že se lidu neptáme vůbec. Příliš dlouho už trvá stav, že hláskou troubou lidu jsou sekretáři stran a slečny u telegrafních přepážek poštovních úřadů.

Mluvíte-li v poslední době s lidem, nikoliv s »reakcionáři« nebo s bývalými vlastníky znárodněných továren, nikoliv ale také se znárodněnými řediteli, národními správci nebo se zaměstnanci stranických sekretariátů, zjistíte, že jeho cesta a cesta, kterou se dali vedoucí politických stran, se v posledních měsících diametrálně rozcházejí. Lid chce klid; a slyší slova o válce. Lid chce Národní frontu; a vidí zorganizované zástupy na ulicích a čte o atentátech. Lid chce sociální spravedlnost; a vidí přepychová auta, milionáře staré i nové, bonzy staré i nové. Lid chce spravedlivý a možný příděl potravin; a vidí rozbuželou šmelinu. Lid chce šetrnost; a čte astronomická čísla potřeb jednotlivých politických i hospodářských institucí a vidí veřejný přepych. »Jeden z politiků kdyby začal a šel příkladem napřed,« řekl mi inteligentní dělník v těchto dnech, »získal by si takovou popularitu, že by se nemusil bát do smrti o své zvolení. To musí začít u hlav, ne z prostředka!« Vzpomněli jsme

si v této chvíli na památnou cestu, kterou nad nafouklým rozpočtem vykonal Švehla s ministrem financí z Prahy do Karlových Varů: rozpočet seškrtali na polovinu, tužkou a na koleně. Ale je třeba začít u sebe.

Anglický ministr má na př. přiděly jako prostý občan. Jeho žena mu denně řekne, zda ona stejně jako paní Smithová nebo paní Brownová může s přidělem vystačit či nikoliv, a co by bylo potřeba zlepšit. Tento kontakt s lidem našim ministrům chybí.

Vláda nebo parlament

Rozpor v myšlence, zda hlavní je vláda či parlament, je ze základních diferencí Národní fronty. Od sociálních demokratů k lidové demokracii hájena je myšlenka vlády, kontrolované parlamentem. Komunisté, i když o tom veřejně nemluví, zastávají prakticky názor, že vládu nemá parlament oslabovat ani kontrolovat. To je pojetí demokracie, jak je praktikováno v jiných slovanských státech. Tento demokratický systém komunistický souvisí úzce i s nově do ústavního návrhu přijatou zásadou o nedělitelnosti státní moci. Montesquieuova klasická myšlenka o dělení státní moci na moc zákonodárnou, příslušející parlamentu, vládní a výkonnou, příslušející vládě a úřadům, a soudcovskou, příslušející soudům, je u nás v základním ústavním zákonu opuštěna. Není sice do důsledků opuštěna v podrobných ustanoveních připravované ústavy, v kapitolách úvodních však ano. S mocí zákonodárnou, příslušející parlamentu, však souvisí úzce kontrolní moc, jak ji vystihl prof. Matějka svého času ve studii »Kontrola moci výkonné« v Čs. vlastivědě. Tuto změnu si musíme uvědomit, i když zásada nedělení státní moci je vtělena nyní zdánlivě jen theoreticky do ústavy; v dalších zákonných návrzích o lidové demokracii může být rozvedena daleko šíře. Nyní tedy přijímáme princip nedělení státní moci do ústavy. Parlament jim bude nesporně ve svých právech oslaben. Není při tom ovšem nezajímavé nahlédnout do německého naučného slovníku z doby nacionalismu, kde pod heslem »Dělení moci« lze číst, že dělení státní moci je liberálně demokratickým pojetím státní ústavy podle Montesquieua, je však odmítáno národním socialismem německým, poněvadž znevažuje jednotné rozvinutí politické moci a její usměrnění (Knauer 1939, str. 494).

Poměr vlády a parlamentu je ze základních ústavních otázek. Jenom vyvážený poměr obou těchto demokratických činitelů umožňuje rozvoj demokracie, jak k němu dospěl vývoj v našich zemích do druhé světové války a jenž byl košickými programem doplněn sociálním osvobozením a odstraněním byrokratické druhé koleje samosprávy. Funguje však vždy parlament nejen jako zákonodárné centrum, ale i jako kontrolní místo vlády? Ústavodárné národní shromáždění vyhrálo s vládou první kolo, když si přisvojilo právo projednávat ústavu. Vyhrálo právo spolupřípravy rozpočtu; prohrálo právo účinné kontroly dvouletého plánu, nevybojovalo si právo vytvořit silnou úspornou parlamentní komisi.

Vlastní členové do prakticky zneškodnili; ne z vlastní iniciativy. Část poslanců, příslušejících skupině, podporující myšlenku silné vlády a slabého parlamentu, se postavila proti. Chvillemi byl parlament jen tribunou kritických řečí, ne skutečným politickým kolbištěm republiky. Ve chvíli největšího politického napětí záříjových dnů jednal parlament o bezvýznamných zákonech s klidem indických joghů a s důstojností římských senátorů. Nevěděl o politickém životě nic. Poněvadž politický život se neodehrává u nás v parlamentu; všude jinde, než tam: v novinách; ve vládě; a je-li nejhůře, v Národní frontě. Parlament si nesmí dovolit porazit vládu; nesmí si dovolit ani vyslovit námět nedůvěry jednomu členu vlády. Není to tedy parlament, kterému by byla plně svěřena předválečná funkce. Nuže, i tehdy se dohody

o bezprostředních vládních návrzích děly často ne v parlamentě, ale pouze v koaliční pětce, šestce či sedmičce. Ale senát, ten bezvýznamný senát, kam odsunování politikové na odpočinek, si troufal v letní kratochvíli r. 1937 porazit celou vládu při jednání o ceně obilí.

Ne vyměnitelní ministři

Tato politická slabost parlamentu potrvá tak dlouho, pokud potrvá systém Národní fronty. Představitelé Národní fronty jsou názoru, že by se rozpadla, kdyby se vyměnil některý člen vlády; Národní fronta je vedena ideou neměnitelnosti vládních míst. Attlee má prakticky pro celý zbytek parlamentního období neomezenou moc, dát odhlasovat v parlamentě jakýkoliv vládní návrh, poněvadž konservativci nemají dnes možnost porazit vládu. Přesto vyměnil už několikrát členy vlády a znovu tak jistě učiní, až shledá zase potřebu a nutnost. A není to porážka socialistické vlády, je to spíše její vítězství. Vláda, ustavující se ze zahraničních revolučních skupin londýnské a moskevské, prohlásila, že doplní své rady a vymění své zahraniční zástupce při návratu domů. Tento slib nesplnila. Revoluční národní rada neprojevila dosti vůle k moci, aby žádala pro své reprezentanty křesla ve vládě; některých omylů z revolučních dnů využito k jejímu rozpuštění; byla by snad rozpuštěna i bez těchto omylů, poněvadž nebylo vůle k uvoznění ministerských křesel. Zásada, že ministr není vyměnitelný, neplatí ani v Rusku, ani v jiných slovanských státech. Po této stránce demise ministra Majera měla význam téměř očišťující; i když nepřijata, ukázala, že tu člen vlády dovede opustit pro zásadu své místo v výhodné moci i platové a bojovat jako prostý poslanec. V Polsku na př. revoluční vedoucí soc. dem. Osóbka-Morawski byl nahrazen silnější osobností min. předs. Cyrankiewicz a zaujímá nevýznamné křeslo; komunistický ministr zahraničního obchodu Jędrzychowski, politicky osobnost velmi silná, odešel z vlády pro kritiku ministerské činnosti, aby se stal organizačním vedoucím funkcionářem své strany. Není neoprotřebovatelnost v politickém životě; není ani neomylnost; a nejméně tu platí nesmrtnost. Mnohá revoluční sláva bledne v mírovém budování; s tím musí počítat zejména ten, kdo slávu hledá.

Jsmo si vědomi, že a proč nechtěla komunistická strana vyměnit ministra Ďuriše, i když učinil zemědělský výbor 60% svých členů resoluci o nesouhlasu s jeho politikou. Zde nešlo o jeho osobní metody. Ty odpovídaly plně politice, kterou za svou stranu měl a musil provádět a prováděl; získala jí přece ve volbách hlasy vesničanů. Jako problém demokratické kontroly parlamentu však tato otázka ukázala, že vláda je silnější zatím než parlament politicky. Dokud nerozhoduje parlament, ale vláda a Národní fronta, nezvedne se politický prestíž parlamentu. Je to věčný kruh: bez Národní fronty nebude ústavy. A bez ústavy nebude příštího parlamentu.

A přece i zde je to do veliké míry otázka silných osobností. I zde platí, že tam svět se hne, kam síla se napře. Kdyby se parlament jednou odvážil a opravdu postavil v určité, na př. osobně-ministerské otázce proti vládě, byla by sice jednodenní krize Národní fronty, ale posice parlamentu by se nesporně zpevnila, aniž by náš politický život byl tím nějak poškozen. Naopak, zlepšil by se způsob projednávání mnohých veřejných problémů. Zatím je situace ta, že vláda má nesporně silnější politické osobnosti ve svém středu, než je má parlament a že strany vyslaly do parlamentu politiky v podstatě koncilantnější, konformnější a kompromisnější než do vlády. Parlament se stále ještě vlády trochu bojí, i v zásadních věcech, na nichž by mohl vybudovat svou prestiž do budoucna.

Ale nejen princip dohodování mimo parlament, v Národní frontě, ale i přísny

byrokratismus stran

zaviňuje, že parlament si na vládu netroufá. Vždyť poslanci jsou poslanci z vůle předsednictva stran a mnohde jen z vůle předsedů. Nařikali-li jsme na aparátnictví a sekretářštinu v první republice, oč huře je tomu nyní. Prozatímní národní shromáždění bylo zcela nedokrevné. Nebylo voleno, ale dohodnuto Národní frontou, v podstatě jmenováno předsedy stran. Titiž lidé, kteří ve vládě rozhodovali o tom či onom politickém činu, rozhodovali o tom, zda člověk A či B se stane či nestane politickým reprezentantem strany v parlamentě. Mohl se člen PNS postavit proti vládě, když otázka, zda bude kandidován za půl roku, byla v rukou toho či onoho náměstka ministerského předsedy či ministerského předsedy samého? Při květnových volbách do parlamentu 1946 se situace již zlepšila v mnohých stranách potud, že kraje tu mohly již uplatnit tu více, tu méně vlivu na výběr kandidátů. Převážná většina poslanců však ještě pocházela z PNS a byla určována vedením stran. Poslanec by měl být tak nezávislý, jako kritik v časopise: hmotně i duševně. Měl by to být člověk, jenž se nebojí, že ztratí — i resignaci! — poslaneckého mandátu, ztrácí svou obživu. Nejhorší typ politika je profesionál, ve Francii i u nás. Vědomí, že toho či onoho člověka je pro poslaneckou funkci škoda, a přece jej zvolit do parlamentu, by nám mohlo vytvořit v budoucnu dobrý sbor. Nezapomínejme, že příští ministři — a garnitury se budou osvěžovat! — budou vybíráni z parlamentu; že lze čekat spíše odklon, než příklon k systému ministrů-odborníků, stojících mimo strany.

Odborníky do parlamentu

Zde jsme u otázky nejdůležitější: chceme poslance-odborníky nebo poslance-politiky či dokonce jen politikáře? Pro politiku je třeba mít nadání. Takové, jaké má básník, spisovatel či novinář, a jež nelze získat pouhým studiem: »politický čich« se to nazývá lidově. Ale musíme mít poslance vzdělané, připravené pro jejich úkol, sebezvzdělávající se dále, ne mluvky-nedouky. Diletantství je z největších vad našeho porevolučního budování ve všech oborech, kultury, politiky i hospodářství. I do parlamentu musíme poslat specialisty; nikoliv však pouze specialisty, ale značnou jich část. Mnozí poslanci se již specialisovali. Máme rozpočtáře, ústaváře, branné specialisty, finančně-daňové znalce, máme poslance, věnující se otázkám zahraničním nebo zase vyživovacím či problémům průmyslové dvouletky, zemědělství nebo výroby živočišné. Mnohde však je tento výskyt pouze nahodilý. Zde je největší odpovědnost před příštími volbami na ústředních sekretariátech stran. Kdo zná techniku sestavování kandidátek, ví, že je primitivní a že počítá s voličem jako s nevzdělanec. Vedení stran se velmi často domnívá, že kandidátka »potáhne«, bude-li mezi třiceti kandidáty zástupce každé společenské složky, odkud čeká strana voliče: profesor, živnostník, lékař, dělník, žena v domácnosti atd. Při tom ví každý volič, že zvolitelní jsou jen kandidáti čelní; a strany jsou dnes — největší částí voličů — voleni do parlamentu podle idejí, které strana reprezentuje, i když nepodceňujeme místní význam té či oné silné osobnosti kandidující. Volič ví, že teprve úhrn všech zvolených kandidátů ze všech krajů může dát dobrou soustavu parlamentních pracovníků. Každý kraj má zájem sice sobecký, ale do jisté míry oprávněný, aby jeho zájmy byly chráněny a zastupovány jeho vlastním kandidátem. Kraje tlačí před volbami na ústředí, aby prosadily své osobní návrhy. Ale zde si musí být ústředí strany vědomo i okolností, že z krajských veličin nejsou vždy dobří politikové celého státu, a že jen malý je skutečný počet osobností, vyrůstajících i ve státníky. Určitá část kandidátů měla by být ponechána vedení stran, aby takto mohla být do parlamentu vyslána na př. jed-

na třetina hospodářských odborníků, specialistů, kteří se z krajů octnou v parlamentě jen náhodou. Stalo se na příklad, že odlehlý kraj vyslal ze svého středu do parlamentu zástupce, jenž se ukázal výborným znalcem daňových otázek a přispěl svojí prací ve výborech k zvýšení parlamentní úrovně; samozřejmě, že jeho čas, jehož značná část byla ztracena i dlouhými cestami do bydliště poslancova, byl stráven z největší míry prací v odborných výborech; poslanec se pak nemohl věnovat tak zájmům jen a jen krajovým, jak to očekávali jeho voliči. Kraj žádal ovšem na ústředí, aby v příštích volbách byl dán ještě jiný zástupce, i když tu strana nezískala pro něho hlasy, poněvadž krajský poslanec je více činný jako odborník, působící pro celý stát.

Pochybená byla myšlenka, která ovládala ještě loňské volby, alespoň u některých stran: že totiž do parlamentu mohou přijít lidé slabší, zato více demagogičtí, za nimiž půjde určitá masa voličů; odborné znalosti měly jim být rychle »podány« odborníky, které strana bude mít v malých kroužcích připraveny pro tu či onu otázku. Byla to myšlenka »nalejváren«, obdobná pověstným přípravkům studentů pro právnické zkoušky. Ukázalo se, že tento systém není možný; odborníci-nepolitici mohou a musí samozřejmě připravit nebo vyjasnit předem stanovisko strany před projednáváním osnovy, ale poslanec musí být stále sám do té míry nositelem politické vůle a projevovatelem i vlastního stanoviska v parlamentě, aby mohl materiál ovládat vlastním intelektem a aby mohl na místě čelit v debatě námitkám odpůrců. Kdo zná, jak v odborných výborech, na př. zahraničním a jině, jsou mnohé referáty připravovány ministerskými úředníky a nikoliv samými poslanci, zjišťuje, že kvalita práce předválečného parlamentu byla rozhodně vyšší než je dnes. To je zjev ovšem zase obecnější, souvisící s úpadkem úrovně v novinářství, kultuře, hospodářství — viz Pistoriův úvodník ve Svob. novinách — zjev však, jemuž do budoucna musíme čelit. (I byrokracie nepředkládá dokonalé návrhy zákonů!) Není jiné cesty, než vyslat do parlamentu poslance-odborníky, poslance-osobnosti, poslance, vědomé nikoliv řemeslnosti své činnosti, ale odbornosti své práce.

Domáci a zahraniční revoluce

Kandidátky PNS i ÚNS byly u vedoucích jmen zdobeny velmi často poukazem na revoluční činnost domáci či zahraniční: »účastník domáciho odboje« nebo »účastník zahraničního odboje« i »politický vézeň« bylo visitkou prvých dvou kandidatur. Aniž by tím byl snižován význam odboje, i zde lze zjistit, že ne každý revoluční bojovník či konspirátor se ukázal i důstojným budovatelem. V příštích volbách vymění jistě téměř všechny strany část svých poslanců, kteří se opotřebovali: zásadu, kterou jsme shora vyslovili i o vládě. Nebude to ústup revoluce; v mnohých místních národních výborech již i strany »revoluční« vyměňují zástupce. Učini to i v parlamentě. Je naopak třeba zjistit, že domáci odboj se probojoval svými zástupci — až na jedinou výjimku — pouze do parlamentu, nikoliv do vlády. Bude tedy rozšíření či změna vlády v budoucnu z členů parlamentu cestou, kterou košická vláda splní slib o svém doplnění z řad domácích reprezentantů hnutí odporu.

Proč se tak nestalo — vedle příčin osobních — již v květnu 1945, je dáno i příčinami věcnými: zahraniční revoluce přišla v sevřených, organizovaných řadách svých představitelů londýnských i moskevských. Domáci revoluce byla nesčetněkrát rozražena ve svém šikování i práci gestapem. Ani jedné odbojové organizaci — mimo partyzánů — se nepodařilo zůstat bez pohromy až do konce války; poslední, skupina intelektuálů, připravující program kulturní i sociální výstavby poválečného státu — byla zatčena tři měsíce před osvobozením. A není nezajímavé zjištění Ot. Mrkvičky, učiněné ve

Svob. novinách, že by mnohým z chyb, které byly učiněny po osvobození, bylo zabráněno, kdyby do vlády byli vstoupili ihned po revoluci i představitelé domácího odboje, kteří znali psychologii zdejší i tužby těch, kteří pod okupací prožili těžkých šest let.

Dvě komory ?

Když se tvořila ústava prvé republiky, byly tu návrhy na dvě odlišné komory Národního shromáždění, politickou a hospodářskou. Západní demokracie se vyznačují parlamentem dvoukomorovým, ať už na základě odlišnosti hospodářské, věkové, stavovské či územní. Sociální demokraci se tehdy postavili proti druhé komoře hospodářské z obav, aby politická sněmovna nebyla dušena mocí hospodářských organizací soukromokapitalistických, za něž by hlasovala hospodářská komora. »Chtějí mít senát, tak budou mít senát!«, bylo tehdy řečeno, a senát se skutečně stal sborem zestárlých politiků. Vývoj v Evropě, šikující se k fašismu, vytvářel v systému korporativním tídní formu hospodářského parlamentu. Po květnové revoluci jsme se rychle zbavili druhé sněmovny jako přežitku; věkový rozdíl nevytvořil za prvé republiky tradice odlišného hlasování nebo jiné hlasovací sestavy, když obě komory rozpouštěny současně. Senát se skutečně ukázal zbytečným. O hospodářských otázkách se neuvažovalo. V PNS byla pětina poslanců »nepolitických«. Byla to skrytá forma pro uplatňování revolučních nároků pracujících tříd. Od té doby jsme neslyšeli slovo o možnosti druhé komory, o hospodářských representantech, o významu toho, aby jak průmysl, tak zemědělství či živnosti byly nějak zastoupeny speciálně při formování lidové vůle.

A nevědouce o tom, resp. neuvědomující se to, vytvořili naši politikové hospodářský parlament par excellence: ústřední plánovací komisi; orgán odborníků, při tom reprezentantů stran i Národní fronty samé, kteří řídí dnes prakticky náš hospodářský život. Tak, jako se politický nerv přesunul z parlamentu do vlády a schůzí Národní fronty, tak se hospodářský nerv přesunul odtud do ústřední plánovací komise.

Přesto ovšem legislativním centrem zůstává parlament. Není bezvýznamné, že jsou mu předkládány osnovy, při nichž náklad je vypočten navrhujičím ministerstvem daleko níže, než činí pak skutečný dosah ustanovení, jež parlament uzákonil. To se pak projevuje na př. i v rozpočtu. Jsou v něm kapitoly, které se opírají o t. zv. »plnění ze zákona«. Jestliže na př. ministerstvo sociální péče navrhne zákon o péči o mládež, kde proponovaný roční náklad činí na př. 600 milionů, v rozpočtu však pro tento účel je požadováno o půl miliardy více, je tu diskrepance mezi úmyslem zákonodárcovým a mezi dosaženým výsledkem. Buď je pak třeba zákon o sociální péči novelisovat, aby byl náklad snížen na předpokládaných 600 milionů nebo není možno v rozpočtu škrtnout požadovanou položkou 1100 milionů. To uvádíme příkladem, aby bylo dokázáno, jak důležité je, aby v zákonodárném sboru byli odborníci, kteří si uvědomí i dosah a důsledky přijatých norem.

Styk s lidem

Poslanci mají vůči členům vlády nespornou výhodu většího kontaktu s lidem. Přijede-li ministr na schůzi, stýká se v podstatě jen s místními funkcionáři strany, se sekretáři stranického aparátu nebo s nobsledy či prosebníky; nikoliv s lidem bezprostředně. Poslanec tohoto handicapu nemá. Musí neustále vědět, jaké je ovzduší jeho okresu; nevnímá-li je instinktivně, není dobrým politikem. Ale jeho povinností je, aby toto veřejné mínění v parlamentě účinným způsobem nejen reprezentoval a tlumočil, ale také uváděl ve skutek. Nevzdávejte se tohoto práva. Je jedno z nejvzácnějších poslaneckých atributů. Máte právo kontroly, interpelací a dotazů, jehož je dosud velmi málo využíváno. Slyšíte o nepořádkách

v distribuci; všichni víme, jak se rozbujela korupce, zneužívání veřejné moci, úplatkářství i zpronevěry státního majetku, únik kapitálu do ciziny, prováděný i těmi, kdo mají reprezentovat národní výrobu novodobou. To jsou otázky, které čekají na kontrolu parlamentu. Náš byrokratický systém je starý systém rakouský. Úředník ministerstva, i sebelepší úředník, neví o žádném faktu, dokud se neocitne na jeho stole ve formě spisu. Spadne-li před jeho zrakem dům, dozví se to úředně, až když druhého dne ráno výstřižková služba prosřednictvím presidia mu to ohlásí černě na bílém na základě novinové zprávy. Zde je třeba přebudovat mnohé; proto plánovací úřad a gen. sekretariát hospodářské rady to prohrály proti ústřední plánovací komisi. Úřad proti živému tělesu musí prohrát. Parlament jsou živí lidé, v kontaktu s lidem, jeho představitelé a jeho nejlepší výběr. Ať se nebojí vlastní odpovědnosti! Bez boje není demokracie a bez silných osobností není silného státu. Málo je těch, kteří z politiků vyrostou ve státníky. Čas provede výběr. Na poslancích záleží, zda a kdo vydrží do posledního kola.

Dr František Kafka

poznámky

Čím více — tím méně

Velkou módou našich dnů se staly resoluce. Kdekdě dnes vydává resoluce. Jednou je to záplava resolucí, určená vládě, která právě řeší důležitou otázku a má být ve svém rozhodování ovlivněna touto záplavou, která obyčejně vychází z jednoho pramene a mívá také docela shodný text. Po druhé se pro změnu vyvolají resoluce i celostátních organizací, které se obracejí k celému národu ve formě, řekněme nadstraničké, upozorňují, varují, zapřísahají, dovolávají se památky padlých a umučených a nakonec slíbují, že odkazu zůstanou věrni, nebo »splníme, jak jsme přísahali«. Resolucí vydá jedna organizace, za několik dnů přibude druhá a další. Resoluce se pošlou tisku, vydají se ve formě plakátů. Ubohý občan, jdoucí kolem vývěsních tabulí, má najednou dojem, jako by nový 15. březen byl už zítra.

Jsou tyto resoluce výrazem opravdové snahy po nápravě našeho veřejného života? Mám dojem, že nikoliv. Kdyby totiž měly být snahou po nápravě, nemohly by být tak přepočtené a musily by obsahovat více konkrétních dat. Zdá se přece jasně, že žádný člen vlády, který by dostal hlášení té nebo oné celostátní organizace o tom, že na př. generál X nebo Y je zbabělec, reakcionář nebo člověk, který pro osvobození nehnul prstem, by asi těžko se rozhodl nechat takové hlášení bez povšimnutí a bez zákroku. Nač jsou kárné výbory, očištné komise, disciplinárky a všechny ty kárné instance, které má naše veřejná správa k dispozici? Prohlásí-li na př. předseda branného výboru Ústavodárného národního shromáždění na partyzánském sjezdu v Olomouci, že očista v armádě byla provedena nedostatečně, na koho pak především žaluje? Od čeho pak je branný výbor, než aby se v svých schůzích zajímal hlavně o tyto otázky?!

Místo toho se takový požadavek stane módním artiklem resolucí, jako by se věřilo, že takto se přispívá k utužení disciplíny a morálky v armádě! Důrazně se žádá očista v armádě, ve velitelském sboru, brojí se proti reakčním, fašistickým a zbabělým živlům, které se boje za osvobození nezúčastnily ve všech složkách zbraní a služeb. Žádá se, aby bylo přezkoušeno prověření velitelského sboru za součinnosti odbojových organizací, Svaz brannosti má být veden těmi, kteří svým aktivním bojem dokázali svou schopnost plnit úkoly Svazu atd.

»No, to to tedy vypadá v té naší armádě krásně!« řekne si každý občan, který tyto a podobné resoluce čte. Dva roky se na všech stranách prověřuje, ověřuje, potvrzuje, soudí, váží a uvažuje a nakonec se konstatuje, že očista je mírně provedena! Je pravda, že »jsou v naší armádě živly, které tvoří předpoklady k rozkladu armády, k budování armády nepohotové, váhavé, nespolehlivé, k níž by lid neměl kladného poměru.« abychom mluvili řečí poslední resoluce Svazu národní revoluce? Nevím mohli-li by kladně, na tuto otáz-

ku odpovědět ti, kteří tuto resoluci napsali. Kdyby tomu tak mělo být, pak podobné korporace už dávno měly předložit ministři národní obrany soupis takových osob s doklady a žádati jejich okamžité odstranění. Jak je možno, že se o tom nemluvílo dosud v branném výboru parlamentu, a jak je možno, že po všech dotaznících a řízeních mohlo dojít k takovým zjevům?

Resoluce se na př. dotýkájí Svazu brannosti a jeho vedení. Nechceme a nebudeme dělat nikomu advokáta, jsou přece u nás odpovědní činitelé, kteří jsou povinováni, aby k podobným resolucím zaujali stanovisko. Ale jako prostý občan se člověk ptá, po čem se vlastně volá, když I. II. a III. předsedou Svazu brannosti jsou generálové dr. Ferjenčík, Boček a dr. Procházka. Jsou to snad lidé, kteří svým aktivním bojem nedokázali svou schopnost plnit úkoly Svazu brannosti?

Tak se zdá, že účelem těchto resolucí jest, aby byly vydány, aby se něco dělalo. Tu nejde jen o armádu, nýbrž všechny zjevy našeho veřejného života. Při tom jsem přesvědčen, že by nemusilo být resolucí vůbec, kdyby se otily zákony, které jsme si sami dali, kdyby každý lump a darebák šel tam, kam patří a kdyby každé lajdáctví bylo po zásluze potrestáno bez ohledu na to, ke které politické straně náleží pachatel!

Takto běháme, křičíme, voláme, varujeme atd., a zatím tvrdost zákonů, kterých máme více než dost, se mění v měkčnost tvarohu! Máme nejen zákony, ale i svůj lidový parlament. A tu jsme zase u prostředku, který v lidové republice musí být v pravém slova smyslu vyjadřovatelem vůle všeho lidu a který má také dbáti, aby se tato vůle lidu v praxi prováděla. Komstatuje-li dnes poslanec v plenu či ve výboru parlamentu, že tam a tam se dějí nesprávnosti, pak nestačí, že tato zpráva byla přednesena, že na ni třeba i ministr odpověděl, ale je zapotřebí, aby bylo také v tomto sboru oznámeno, že vinník byl po zásluze potrestán. Každý soud komží rozsudkem a každý zákrok na půdě našeho parlamentu by měl končit rozhodným činem, který by nedovoloval pochybnosti o tom, že v tomto státě je nejen odvaha ukázat prstem, ale vyvodit z toho i všechny důsledky.

Prozatím žijeme v době záplavy resolucí. Ale tu je právě nutno si zavčas uvědomiti starou zásadu, že méně je více, že k národu se mám obracet jen ve chvílích nejvážnějších a ve věcech, kde všechny jiné prostředky se ukázaly slabými. Jinak národ zihostejní, resoluce zevšední a lid si právem řekne: A od čeho jsme si volili vlastně orgány své lidové správy, když nakonec se každá věc musí plakátovat?

Inž. Vlastimil L o u d a

Strach o peníze

Kdo zná alespoň několik základních pouček z národního hospodářství, ví dobře, co je to měna a zcela určitě alespoň slyšel něco o její citlivosti. Ví na příklad, že méně škodí i nepatrně pošramocená pověst, nežku-li nedůvěra, která je pro ni zhoubná. A protože tato znalost je obecná a pronikla i do redakcí denních listů, nepřetrásají deníky zjevy, které u nás nastaly po tom, co se finanční politika přenesla z uzavřených kabinetů na ulici. Tím se stalo, že se v novinách nikdo nedoče o tom, co denně vidí a o čem denně v nejnemožnějších kombinacích slyší. A právě proto, že se nedoče o tom, s čím se na každém kroku setkává a co je tedy už veřejné tajemství, vysvětluje si to mlčení po svém, to jest, domnívá se, že redaktorům bylo zakázáno o tom psát. Nebyl takový zákaz vydán, není také úřadu, který by jej vydat mohl a není u nás tisku, který by musel mlčet. Ale, jak řečeno a jak je dobře výslovně opakovat, novináři nechtějí šířit paniku, protože nechtějí poškozovat náš hospodářský život. Vědí dobře, že jeden z největších, nejnebezpečnějších a nejmakablivějších strachů je ponížující strach lidí o peníze a touha jejich vyvrátit na to a předběhnout ostatní.

Když se začalo na ulicích mluvit o tom, že milionáři zaplatí to, co chybí státní pokladně k pomoci zemědělcům, nastal obvyklý sběh věcí. Ti lidé, kteří měli peníze, byli touto agitací dokonale upozorněni na to, že by mohli o jejich část přijít. Aby se to nestalo, začali utíkat od koruny ke zboží. Není pochyby, že jejich útek už je bezmála dokončen. Jenomže k tomuto útěku se přidali lidé, kteří se domnívají, že by mohli být za milionáře považováni, po nich se dala na tutéž cestu další majitelé peněz a dnes bezhlavě nakupuje kdekdo a kdeco. Textílie, pokud kde byly, jsou už vykoupeny, boty jdou na odbyt, i když mají gumovou podrážku, nakupují se prašky do pečiva, ba dokonce i tomatové

šťávy z UNRRA, na které si naši lidé nemohli zvyknout a jimiž proto pohrdali, jsou nyní lepší než peníze. V městech, kde nešly vůbec na odbyt americké cigarety, protože jsou příliš drahé, nastala po nich shánka a kuřáci, kteří šetřili a kouřili levnější druhy, si najednou nakoupili zásoby proto, že se domnívají, že v nich udrží hodnotu peněz.

Nedávno se usnesl jeden poslanecký klub vyzvat vládu, aby vydala jasné uklidňující prohlášení o své finanční politice. Klub učinil své usnesení po tom, co se dověděl, jak se toto překotné nakupování jeví v bankách a záložnách. Není pochyby, že vláda takové prohlášení učinit může. Ale je známo, že už pouhé prohlášení o dobré pověsti tuto pověst nijak zvláště nezveličuje. Co potom zbývá novináři? Jak má on pomoci dobré pověsti měny? Jak se teprve jemu bude věřit, když řekne, že není důvodu k poplachu, že se peníze nebudou kolkovat, že je zbytečné schovávat drobné a utrácet velké. A tak tedy je bezradný, je mu líto těch lidí, kteří se bojí těch strašáků, které si sami vyvolali. A proto jenom naznačil, aniž se pustil do velké úvahy finančně-politické, odkud ti strašáci přišli a jak je nebezpečné obleci je do frází a pustit je do ulice.

G.

Za živa nebo po smrti?

Český cestovatel dr. E. Holub nedočkal se za svého života příliš vděku svého národa. Nebyl první ani poslední. Byl by to předlouhý seznam lidí, kteří za života byli nepochopeni, žili v bídě a neuznání. To je úděl lidí, kteří něco chtějí. U nás i jinde.

Dovedeme oslavovat jubilea. Dovedeme pořádat pohřby a pohřební řečníky nemusíme těžce shánět. Dovedeme ctít mrtvé. Což kdybychom to jednou vážně zkusili s úmyslem dát už za živa lidem trochu toho uznání, které jim neodepřeme, až zemřou?

Mnoho českých lidí zemřelo v koncentracích a věznicích. Byli to lidé prostí i vynikající. Ctíme jejich památku. Právem. Ale byli také čeští lidé — prostí i vynikající — v koncentracích; někteří tam byli dlouhá léta. Vrátili se. Často s podřytým zdravím. Něco je hnalo do veřejného života. A už dostávali ránu za ranou. Ty, kteří v koncentracích zemřeli, ctíme. Právem. Ale ty, kteří se vrátili do života a do života veřejného, napadáme podle všech zákonů džungle našeho stranického života. Což kdybychom si tak usmyslili: he, kdyby byl v tom koncentráku zemřel, jistě bychom tě oslavovali; ale tys v koncentráku nezemřel; i přijmeme tě mezi sebe aspoň se zlomkem té vřidnosti, s kterou bychom obklopili tvé jméno, kdyby to bylo jméno mrtvého? Nebyl by to dobrý úmysl? A nebylo by ho možno nějak — aspoň trochu uskutečnit?

Nejde jen o ty, kteří se živi vrátili z koncentráku. Jde o všechny živé, kteří něco chtějí. Až jednou zemřou, jistě jim napíšeme uznalý nekrolog, jistě se nebudeme muset srat o řečníky v krematoriu, kteří dosvědí, jak vynikli, jak se obětovali, jak za života nebyli pochopeni a uznáváni. Nebylo by možné zaříditi to nějak tak, aby lidé u nás dostali za života aspoň kapičku z toho uznání, které jim jistě dáme, až budou mrtví?

Malý národ musí hospodařit i s duchovními silami. Se silami svých vynikajících lidí. A špatně hospodaří ten národ, který své vynikající oceňuje až po smrti.

V. G.

Státní pohřeb ano — byt ne

O. Wunsch, český novinář, který byl dlouho zavřen za první i za druhé světové války, novinář, který stál v čele novinářské organizace, měl státní pohřeb. Hodně uznalých článků bylo o něm napsáno. Tento český novinář, který byl nemocný tak, že to na něm bylo vidět, který měl srdce v nepořádku, neměl mnoho osobních přátel; jen jedno: slušný byt. Bydlil ve čtvrtém patře a to dělalo potíže jemu i jeho paní. Měla také srdce v nepořádku. A čtvrté patro bez výstahu není pro lidi, kteří mají srdce v nepořádku. A byly ještě jiné nesnáze s tím bytem.

Mnohý se zeptá: a to si předseda Svazu českých novinářů, muž ne bez známosti, muž, za kterého by leckde z ÚRO ztratil slovo, nedovedl pomoci? Jak je vidět, nedovedl. Praha, hlavní město republiky, neměla vhodný byt pro českého novináře, který se vrátil z koncentráku, který má v nepořádku srdce a který prošel za svoji paní. Ale žádal, prosil a rozčiloval se marně. V Praze se musil střelit zahraniční voják, aby se aspoň trochu rozčeřilo bahno, které páchne vsírci každému, kdo je nucen v Praze hledat byt. Ale další

ušhraniční vojáci, kteří se nehodlají střílet, už nemají mnoho vyhlídek. Několik set, ne-li tisíc státních úředníků dělalo v Praze prohlídku bytů. Stálo to statisíce, ne-li více, bylo z toho mnoho kyselostí a mnoho popsaneho papíru. A nad vším jako by znělo zmladočeské Prahy Grošovo: nic se nestalo. Je jakési pořadí, podle něhož v Praze mají lidé dostávat byt; ale toto pořadí vymysleli na pražské radnici asi jen proto, aby dráždili lidi, aby tam pomáhali těm, kteří chtějí za každou cenu uvést v nevážnost lidovládu. Tak se stalo, že Otakar Wünsch nedostal v Praze slušný byt. Nevím, potuluje-li se kdesi po pražských úřadech ještě nějaká Wünschova žádost o byt. Snad nyní tato žádost bude vyřízena snadno: žadatel je mrtev. Žádost je bezpředmětná. V. G.

Spisovatelka volá o pomoc

Ke zprávě, uveřejněné s tímto názvem v minulém čísle Dneška sdělilo Družstvo pro stavbu úřednických domů v Praze své stanovisko. Je správné slyšet v podobných tragických sporech obě strany, aby poukazováním na bědy strany jedné nebylo snad straně druhé ukřivděno. Představitelé družstva především zdůrazňují, že podle družstevních stanov bylo třeba o uvolněný byt losovat mezi uchazeči, členy družstva, z nichž mají přednost veřejní zaměstnanci, z nich pak zvláště účastníci zahraničního odboje. Zemský národní výbor navrhl proto, aby byl byt přidělen generálu F., který se účastnil v první i v druhé válce osvobozovacích bojů a byt neměl. V domech družstva bydlil již odedávna až do roku 1939, kdy odjel do ciziny. 31. října 1945 se nastěhovala do jednoho bytu, náhle uvolněného, spisovatelka paní H. se svou pětičlennou rodinou, jak tvrdí družstvo, úskokem, tvrdic odcházejícím nájemníkovi, že družstvo s jejím nastěhováním souhlasí, takže nájemník jí vydal klíče. Dekret na tento byt byl prý paní H. vystaven na podkladě nesprávných údajů. Po dlouhých úředních cestách kolem stížností obou stran zemský národní výbor konečně prohlásil, že dřívější dvoupokojový byt paní H. je pro pětičlennou rodinu přiměřený a nezavadný a čtyřpokojový byt, kde rodina bydlila, byl definitivně přidělen generálovi, takže rodina paní H. bude v nejbližší době z bytu vystěhována. Generál sám oznámil redakci, že informace, že by byl příslušníkem nějaké politické strany, je mylná, že nikdy v životě v žádné straně nebyl a ani dnes není.

Je ovšem smutné, když generál, člen generálního štábu, voják zasloužilý, nemá byt a musí do Prahy dojíždět vlakem. Zbývá tu však mimo jiné přece jen jedna otázka nedořešená: Dvoupokojový byt je přiměřený pro pětičlennou rodinu spisovatelčinu, kdežto čtyřpokojový byt je přiměřený pro bezdětného generála. Družstvo to vysvětluje tím, že generál potřebuje tak rozsáhlého bytu jednak pro svou pracovní a jednak pro porady s veřejnými činiteli. Je vidět, že po revoluci bylo zabráno pro úřady přece jen příliš málo pražských budov, i když se průměrnému občanu zdá, že úřady zabraly obrovskou část tohoto města. Jinak by nebylo možné, aby se porady generála hlavního štábu s veřejnými činiteli musily konat v jeho soukromém bytě a nikoli v místnostech úředních.

Edvard Valenta

politika

František Humler

Mezi sociálními demokraty a komunisty

V jednom z posledních čísel Dneška bylo psáno o výhradách sociálního demokrata k ujednání mezi stranou komunistickou a sociálně demokratickou. Dnes bychom chtěli toto thema osvětlit hlouběji.

Nazíráno prostě, není snad mnoho rozdílů mezi cíli obou politických směrů. Tu i tam běží v podstatě o odstranění vykořisťování člověka člověkem změnou řádu kapitalistického v socialistický. Ta změna nastane sama od sebe, nýbrž musí být přivedena politickým úsi-

lím a zápasem. Podílníky tohoto zápasu jsou pak ti, kteří se cítí v kapitalistickém rádě odstrčení, pošlapání ve svých občanských a lidských právech, zneužití pro cizí, sobecké cíle. Je přirozené, že tu jde především o dělníky, námezdní pracovníky v dílnách a na půdě, dále pak o široký okruh pracujících v rozmanitých službách a oborech, v neposlední řadě i o drobné řemeslníky, živnostníky, rolníky atd., dušené přemocí a finanční moutností velkých podniků a koncernů. Nic divného, že přichylnost k socialismu projevilo a projevuje hlavně dělnictvo, »čtvrtý stav«, nejušlápnutější ze všech. Také se netřeba divit tomu, že bojovný socialismus zapustil kořeny hlavně v zemích hospodářsky chudých a sociálně zaostalejších, neboť zámožné koloniální mocnosti Západu vždy měly možnost poskytnout ze svých bohatých přebytků jistou část dělnické třídě, již si takto přiměřeným zvýšením její životní úrovně zavázaly k toleranci, pokud šlo o využití nenárodních světových sil a zdrojů k obhacení národa vlastního, resp. jeho vládnoucí třídy. Tím si lze také vysvětlit, proč socialistická levice získává přívržence i tam, kde sice existují bohaté přírodní zdroje, jež však pro domácí lid zůstaly nevyužity a nezužitkovány (Čína, Indie). Socialismus není ničím jiným nežli součástí úsilí humanitního. Běží jen o to, aby se svým intencím nezpronevěřil nevhodnou volbou prostředků, aby v zápalu boje o moc neobtěžoval hodnoty, jež jsou rovněž podstatné pro vytoužený řád. Jistou necitlivost, doufejme že přechodnou, pro tyto hodnoty u komunistů nutno přičíst i na vrub některých starých kapitalistických humanitářů, kteří pod pláštíkem lidskosti snášeli zhusta i dění s pravou humanitou se zcela rozcházející.

Koho odstraňuje už pouhé slovo komunismus, nikdy se nestane politicky myslícím člověkem. V čem však komunismus odstraňuje i mnohé socialisty, je to, že nemají valnou důvěru v metody, jichž, nerealisticky a doktrinářsky, se zhusta používá. Obavy socialistů netkví v tom, že by komunistické hnutí mohlo snad dříve nebo později pohltit hnutí socialistické, nýbrž v tom, že pro použití nesprávných a nevhodných prostředků se strany komunistů by věc socialismu mohla být poškozena, zdržena či pokřivena. Neskrývá se v takovém smýšlení kus pokřivenosti a nepřejícnosti vůči pokrokovým vrstvám národa? — Nikoliv.

Každý, kdo se v politice pohybuje na zemi a ne ve hvězdách, ví, že moc je důležitým instrumentem zvláště tam, kde se usiluje o změnu poměrů, řádu. Nikdo není tak naivní, aby si mohl myslet, že o nové věci netřeba bojovat. Svět je dokonce tak otrlý, že vyžaduje nutnost zápasit o hodnoty zcela nesporné po stránce mravní. Ani jedno sousto nevejde do tvých úst, nebudeš-li se starat; nic dobrého tě nenapadne, nebudeš-li myšlenku přivolávat svou vůlí. Nikdy nedojde k nastolení socialismu, nestane-li se lid vladařem. Ale také: Nikdy nedojde k nastolení socialismu, stane-li se lid vladařem špatným. Historie nás učí, že o lidských právech se začalo uvažovat až tehdy, když v mocnárstvích respekt k aristokracii počal pomalu a tápavě ustupovat před respektem k měšťanstvu a pracujícímu lidu, t. j. tehdy, když nová moc počala ukazovat své pevné rysy a obrysy. Poněvadž nelze spoléhat na příchod a všemoc platonského vladaře, chápe se lid své věci sám, i když, často nezkušený, dává svému úsilí formy poněkud nezralé a syrové.

Jisté však je, že moc je záležitostí vždy ošidnou. Od užití k zneužití bývá jenom krůček a vyžaduje to trochu citlivosti, máme-li poznat onu mez, za níž se rozkládá království, do kterého žádné politické moci nic není a nemá být. Tam vládne život sám ve své nahotě, tam se tříbí charaktery a prýští živá voda ze zdrojů nepolitické lidskosti. Moc má růst organicky s úkoly, nemá však bubřet samoučelně jenom pro rozkoš z panování a ovládání, či proto, aby se naplnilo písmo a písmenko nějaké doktriny, jež může být zítra v celých větvích a odstavcích otřesena.

Zžiravá touha po moci je u komunistů zneklidňující: ne proto, že kapitalisté mohou ztratit, ale proto, že socialismus by mohl ztratit. V tomto smyslu se sociální demokrat cítí levější nežli komunista; vystupuje někdy jako strážce proti hazardérovi. Je-li mnohý komunista ochoten posloužit si ledačím, jen když to moc rozmnoží, má socialista spíše tendenci vybírat své prostředky a vážit je a posuzovat co do vhodnosti (nejen účinnosti). Je ilusí, jestliže si někdo myslí, že metodami světa starého postaví svět nový. Nedocílí toho ani většinou 99%. Jsme-li proti zásadně, nemůžeme lhostejně přihlížet k tomu, aby násilí staré bylo vystřídáno násilím novým. Nesmíme zapomínat, že, byť nepozorovaně pro temperament drsnější, metoda srůstá brzy s věcí a formuje její tvář. Okolo močidla chodě neujdeš nádhry.

Můžeme sociální demokracii leccos vytýkat, sotva však nestálost v základních názorech a principech. Nyní je třeba, aby vydržela i nadále. Namítne-li někdo na omluvu, že u komunistů jde je n o taktiku, pak musíme poukázat na to, co jsme o takové taktice jakožto nebezpečné pro věc socialismu řekli výše. Pramělo také dojímá jakýkoliv paušalismus, ať s ním přichází kdokoliv. Jako všechno, i první republika měla své vady a slabiny. Máme však to tradovat tak, jako by byla za nic nestála, ač po třistaleté porobě znamenala velké vítězství pro národ a jeho rozvoj ve smyslu upevnění a do osvobodování toho, co tu bylo? A je v zájmu zdravého vývoje všeho našeho lidu za třetí republiky úsporně vyvolávat představu, jako by nyní bylo všechno dobré a znamenité, co přichází shůry? Je nutno uznat, že státní správa má jistě veliké starosti se zvládnutím nových poměrů, tak složitě se utvářejících v hospodářské přestavbě. Je však nutno plout s rozvinutými plachtami k nezdravému centralismu, když v jádře socialismus má blíže k decentralisaci? Socialismus chce především vyvlastnit nadhodnotu, odčerpávanou dříve velkopodnikateli, a rezervovat ji pro lid. Máme však záruku, že tato nadhodnota se z velké části neztratí někde ve zbytných institucích státního kapitalismu, jenž nám hrozí?

Ústava zaručuje volnou a svobodnou činnost spolkovou. Má však stát, v jehož čele stojí komunistická strana, nevráživě dívat se na jisté organizační touhy venkovského lidu, potlačovat je předem jenom z obavy, že by se snad někdy ex post mohly projevit nepříznivé pro dosavadní politickou strukturu ve státě? Jak daleko je pak k nedůvěře v každý svobodný projev a k jeho potlačení, když každému je možno namítnout, že se neví, co udělá zítra? Komunistická strana má obavy o moc, protože moc se jí zdá alfou a omegou všeho, něčím, z čeho pokrok tryská zcela automaticky. Chtěli bychom jí říci, aby se nebála, neboť její váha bude u nás vždy značná, i kdyby snad početně doznala jistý úbytek. Jsme totiž přesvědčeni, že mnoho komplikací v našem novém státě vyplývá právě jenom z tohoto strachu o mocenskou pozici. Komunisté si musejí uvědomit, že brémě budování socialismu v tomto státě neleží jenom na nich. Je tu ještě mnoho jiných upřímných socialistů, třebaže nejsou zrovna členy komunistické strany. Domníváme se, že nadměrný strach o moc činí tuto moc méně kvalitní. Upřímně, nedvojsmyslné přilnutí k demokracii nemůže komunistům přinést nevýhodu. Naopak: může ze-

sílit jen posice jejich strany. Český lid je v jádře demokratický a politicky zralý a vyspělý. Bude-li takovou i komunistická strana, nemusí mít obavy o jeho hlasy — bude je mít a kromě toho i sympatie těch ostatních, kteří stojí ideologicky jinde. Neboť to nutno říci: nikdo nemůže žádné straně uškodit více, nežli si uškodí ona sama. To je i případ komunistů za I. republiky, jejichž tehdejší politiku, jak jsme se nedávno dověděli, sám soudruh Šmeral podrobil přísné kritice. Žádná volební agitace protivníků nemá moc nad cílevědomou realností, osvícenou vůlí a slušností. Zbraně svým odpůrcům dodáváme vždy z největší části sami. Sociální demokrati si přejí, aby komunisté toho nečinili. Tak chtějí chápat dohodu s kýmkoliv, tak chápou dohodu i s komunisty. Má-li být trvalá, nemůže být jiná.

V jedné obci na Vysočině sociální demokrati svolali veřejnou schůzi. Ač nezváni, dostavili se oficiálně i komunisté s krajským tajemníkem v čele. Došlo k otevřené výměně názorů, slovním půtkám, nic více. V komunistických novinách jsme pak překvapeně čtli, že byl vydán společný projev »KSC a soc. dem.«, další stylisace pak vyzněla v tom smyslu, že sociální demokrati budou patrně podporovat politiku komunistické strany v NF. Hotovo. Sociální demokrati jsou tu tedy od nynějška bezpochyby proto, aby prostě zahodili svou vlastní vůli a »podporovali« komunisty ve vůli jejich. K čemu tu vlastně ještě jsou? Jak je možno v několika řádcích referátu o drobné lokální události napsat tolik tendenčních a nepravdivých slov? Jakou pokřivenou představu o věci si musí učinít čtenář novin, jenž tohle čte? Komunisté mají dobrý apetit. Sociální demokrati si musí dát pozor, aby nebyli snědeni samou láskou a pozorností. Nemůžes-li někoho přemoci bojem, zkus to třeba s přátelstvím! I v přátelském objetí a stisku je možno vydechnout navždy.

Zásadně: Jsme proti nepravdě a falši, a jestliže komunisté nebo kdokoliv jiný se k ní ve svém tisku občas utíkají, nejsou staviteli nového a nemají právo na plnou důvěru svých voličů. Jsme-li pro společenský bonton a fair play ve sportu, žádáme totéž i v politice. Pokrok je ošidné slovo, je třeba je vždycky dobře ohmatat a prozkoumat se všech stran, nežli mu uvěříme. Socialismus má v sobě tolik vnitřní pravdy a životnosti, že opravdu nemá zapotřebí utíkat se ke lži, podvůdkům, skreslování, potlačování, teroru. Má před sebou jedinou cestu vskutku úspěšnou: to je ona cesta, kde kráčí moc a pravda, vedouce se za ruce jakožto nerozluční dvojenci. Moc hmotná a moc duchovní tu splývají v jediný akord lidství.

Jako předchozí dopis, je i tento článek psán (aby nikdo nebyl na omylu) dlouholetým sociálním demokratem na okraji nedávné politické dohody mezi stranou sociálně demokratickou a stranou komunistickou.

národní hospodář

Onďřej P i k s a

Vzpomínky na první pozemkovou reformu

Pisatel značky »Drav« ve 22. čísle Dnešku podrobil ostré kritice první pozemkovou reformu. Měl jsem mnoho co dělat s první pozemkovou reformou. Jako bývalý rolník do 20-ha orné půdy, dlouhá léta veřejně činný —

dnes na odpočinku »bez odpočinku« — dovoluji si navázat na vývody p. »Dřeva« několik vzpomínek.

Bylo tehdy, téměř už před 30 lety, přirozené, že se střetly dva protichůdné názory. Tehdejší představitelé zemědělců trvali na přidělu do soukromého vlastnictví, socialisté byli naopak toho názoru, že »není ideálem socialismu rozpadávání velkostatků na drobné zemědělce, poněvadž je to jen přechodný proces lidské společnosti, končící družstevnictvím v kolektivismu.« Ale ani u nich nebylo ujasněného názoru na tuto věc. I vůdcové se značně rozcházel. Nebylo divu, byla to věc nová, nikde nebylo vzoru, zejména ne pro poměry naše — pro vyspělé zemědělství a pracovitý lid na půdě. Otázka přidělu do pachtu byla nepřijatelná vůbec, lid, jako dnes, toužili po svém.

Radikální socialisté byli nekompromisně proti soukromému přidělu. V roce 1919 daroval mně Václav Šturm, pozdější protikandidát Masarykův, rudou knížku »Program bolševiků«, kde na str. 47. je psáno:

»Cestou rozdělení půdy nepřišli bychom k cíli. Správné východisko nalezneme jen ve společném obhospodařování, prohlášením půdy za společný majetek. V zemědělství právě tak jako v průmyslu je nejlépe vyúbit ve velkém. Není a nemůže být naším cílem, aby každý kutil na svém jako chrobák v kupce trusu, nýbrž aby menší sedláci přešli v rozměrech co největších v zemědělské komuny. Proto stavíme se proti rozdělení velkostatků.«

Pro dnešní dobu je zajímavé tehdejší stanovisko komunistů v památném prohlášení chrudimském, kde se postavili proti pozemkové reformě vůbec a nabádali dělnictvo, aby nevstupovalo ani do družstev, nýbrž aby všichni žádali odstoupné, »čimž se objeví taková potřeba peněz, které stát nesežene a nebude moci pozemkovou reformu provést.«

Naproti tomu program tehdejší zemědělské strany říkal:

Pozemková reforma značí posílení statisíců drobných existencí malozemědělských a vymanění dalších statisíců ze závislosti poměru zaměstnaneckého a pachtýrského. Zabrané půdy budiž použito především k přidělu do soukromého vlastnictví, osobám podle zákona oprávněným, k vybudování co možno soběstačných podniků a k doplnění drobných hospodářství. Při výběru přidělců budiž brán zvláštní zřetel na způsobilost k zemědělskému povolání a na vůli trvale se mu věnovat. Účelem reformy není zřizování zbytkových statků, nýbrž soběstačných podniků a podělení bezzemků půdou. Kapitalistické vlastnictví půdy nesmí se skrývat pod rouškou nedotknutelnosti soukromého vlastnictví, protože právě kapitalistické, ze zákona a řádu půdy nevycházející vlastnictví, jež se nahromadilo nějakým nadprávním nebo násilím, je největším poškození, ba zlobou zdravého a silného soukromého selského a malorolnického vlastnictví půdy. V duchu zásad revoluce, která nás vedla k dosažení státní samostatnosti, spatřujeme v pozemkové reformě vyvrcholení našeho hospodářského a národního osvobození. Národ není svoboden jen díky ústavním řádům, ale především držbou své půdy.«

Tolik ze dvou protichůdných a nejnesmiřitelných programových zásad tehdejší doby. Realističtější zastánci kolektivismu shodli se pak se zastánci soukromého vlastnictví na zákonu záborovém z 16. dubna 1919.

Brzy však, když byly vyřízeny dlouhodobé pacht, začaly se ozývat hlasy lidí proti dalšímu pokračování pozemkové reformy. I v rozpočtovém výboru poslanecké sněmovny 13. listopadu 1920 ozval se vážný hlas, že pozemková reforma bude mít za následek národohospodářský úpadek, rozdělená půda že se řádně neobdělává, velkostatky že odvádějí daleko méně obilí a přidělci téměř nic. 24. listopadu 1920 i s tribuny parlamentní ozval se hlas: »Dost již s tou parcelací, a v pondělí velikonoční 28. března 1921 došlo k protestnímu tábora velkostatkářských zaměstnanců, úředníků i dělníků proti pozem-

kové reformě vůbec. Vydáno bylo heslo: »Velkostatky nesmějí být roztrženy, poněvadž by byla ohrožena strojná výroba a zásobování městského a průmyslového obyvatelstva.« Zdálo se, že provádění pozemkové reformy je v základech otřeseno. Jen velká manifestace agrární strany 15. května 1921, volající po další parcelaci, způsobila, že bylo pokračováno, i když na mnohých velkostatech docházelo k vážným, ano i krvavým srázkám mezi přidělci malorolníky a zaměstnanci velkostatků i dělnictvem.

Prezident Masaryk v projevu 1. ledna 1922 dotkl se pozemkové reformy v tom smyslu, že velkostatky u nás zvelebily zemědělství a dobytčářství, mluvil o průkopnických snahách, projevujících se na velkostatech, a řekl, že podle jeho názoru všeobecná parcelace neodpovídá našim potřebám a že určitý počet velkostatků měl by být zachován. Dáležko ostřeji proti parcelaci velkostatků vystoupil ve své brožurě universitní profesor Pekař.

Projev prezidentův způsobil na vesnici zneklidnění, které pomínulo, když po návštěvě Švehly u prezidenta 10. ledna přijal Masaryk deputaci rolnictva, již prohlásil, že »provedení pozemkové reformy je velkým požadavkem národním«, uznal potřebu, aby z velkostatků zřízeny malé pozemkové přiděly, a prohlásil za nutnost, aby největší počet lidí našel na půdě slušnou obživu. To vysvětluje p. »Dřev« tak, že Švehla znásilnil Masaryka, a že »Vraný šel z chaosu na hrad«. Dne 28. října 1927 znovu mluvil Masaryk o pozemkové reformě:

»Pokud běží o pozemkovou reformu, bude brzy ukončena v zemích historických. Na Slovensku a Podkarpatské Rusi zbývá ještě práce více. Pozemková reforma je vedle převratu největším činem nové republiky, je dovršením a vlastním uskutečněním převratu. Po válce také v našich zemích byly hlad a bída, a lid přirozeně pohlížel nepřivně na velké latifundie. Záborovým zákonem přešli jsme sociálním výbuchům, jinde, na př. v Anglii, bylo jinak; jak se v Irsku před reformou vedlo velkostatkářům — u nás ani jedinému nebylo zkriveno vlasu. V Irsku byli pobíjeni. A podobně se pozemková reforma i jinde — nejen v Rusku — prováděla jinak než u nás. U nás přece asi 80 procent pozemkové přeměny stalo se dobrovolně a v dohodě. Naše pozemková reforma je vskutku největší sociální reformou nové doby vůbec, jí provádí se konsolidace republiky do značné míry a tím naše republika prokázala centrální Evropě a Evropě vůbec velikou službu!«

Pozemková reforma dotkla se všech velkostatkářů v českých i německých krajích. Půdu od německých velkostatků v českých krajích získávali přidělci čeští. Kolonizovat české lidi do zněmčeného území nebylo tehdy tak snadné jako dnes. Vzpomeňme jen, co o řešení národnostních otázek tehdy napsal význačný soc. dem. předák a ministr:

»Není žádné tajemství, že naši nacionalisté si přáli, aby byl stát proti Němcům tvrdší. V dobré paměti je parlamentární zápas o státní jazyk. I zákon o volebním právu prošel ohněm zápasu. Někteří politikové žádali, aby Čechům a Slovákům bylo přiznáno daleko více mandátů, než by odpovídalo jejich počtu. Já se svou stranou stáli jsme na tom, aby osvobozený národ nezačínal svůj nový státní život křivdou vůči menšinám. Přes veliký vliv, který jsme měli, zdálo se, že myšlenka privilegovaného postavení Čechoslováků zvíťazí — klonili se k ní z nesocialistického tábora i politikové rozšafní a předvidaví. Tenkrát vzkázal prezident Masaryk po Vlastimilu Tusarovi tuto větu: »Uděláte-li to, složil presidentský úřad a odejdu do Londýna.« To pomohlo.«

Tedy, co jde snadno dnes, nešlo tenkrát. V 87. schůzi posl. sněmovny 27. listopadu 1930 prohlásil komunistický poslanec Höhnel, že

»pozemkovou reformou vyvlastňuje se velký německý majetek, přikazuje se českým uchazečům k počestování v německých krajích, kdežto německý rolník půdu nedostal, české školy pak vyrůstají v německých krajích jako houby po dešti; žádám, aby německá půda, která je v rukou Čechů, přešla do majetku německých rolníků.«

Tak vypadala situace tehdy. Dnes se lehko mluví, co a jak mělo být.

Víme, že žádné lidské dílo není dokonalé. Je tak i s první pozemkovou reformou. Vážná věc je, že celá řada odborníků vytýká již stejné vady pozemkové reformě dnešní. Předseda zemědělského výboru dnešního ÚNS napsal:

»Dějinnou chybou naší nynější osídlovací politiky zůstane, že nebylo využito statistiků ha půdy v pohraničí k uvolnění půdy ve vnitrozemí zajištěním přednostního práva směny, spojeného s rychlým právním uspořádáním takovýchto směn. Historického navrácení půdy do českých rukou bylo využito politicky jednostranně, bez náležitého pochopení pro malozemědělské zájmy ve vnitrozemí. Usedlosti ve vnitrozemí se špatnými budovami nebo i bez nich měly se vyměnit za objekty v pohraničí dobrovolnou cestou za podpory státu. Tak se mělo využít osídlení v pohraničí k uvolnění velikých půdních rezerv ve vnitrozemí. Na oficiálních statistikách osídlení budeme moci dokázat, jak nepřipustění možnosti tvořiti i větší usedlosti v pohraničí ochudilo naše malé rolníky o statisíce ha půdy, kterou nutně potřebují. Zákon o revizi pozemkové reformy i scelovací zákon může řešit jenom problem malých usedlostí částečně a pouze v některých obcích!«

Poslanec Oldřich Šmejkal, sám malozemědělec, usuzuje správně. Ukvapená a nedomyšlená revoluční propaganda rozhlasová i novinářská, řízená z ministerstva zemědělství: »Rychle do pohraničí a zabírat!« — způsobila, že jak z naší, tak z celé řady okolních obcí odešli »zabráti« všichni, které doma nic nepoutalo, ani domek ani kousek pole, často úplně nekvalifikovaní k vedení samostatného hospodaření. Zabrali ponejvíce pěkné usedlosti. Malí zemědělci do 5 ha půdy všichni zůstali doma, čekající, že podle tehdejší propagandy bude se parcelovat každý sedlák třeba od 10 ha, a tak že si pomohou doma. Ono to tak tehdy také vypadalo, to byla vlastně propaganda »parcelace šmahem«. Nyní je skutečnost u nás taková: »zbytkové statky zde ani v okolí — jinde je to samé — nejsou, přes 50 ha usedlost ani jedna, sotva jedna do 30 ha. Čeho mohli malozemědělci dosíci, dosáhli v první pozemkové reformě — jsou tedy nyní bez naděje, ač jejich vztah k půdě je přirozeně užší než těch bezzemků, kteří v pohraničí zabírali. Dávali větší záruku dobrého hospodaření než mnozí z těch, kteří v pohraničí ztroskotali a dnes namnoze se vracíjí.

Půda velkostatku není rozložena stejnoměrně; vždyť při první pozemkové reformě z celkového počtu asi 17 tisíc obcí a osad bylo účastno přidělu jen asi 8000. Tak bude tomu i dnes — nelze ovšem upřít, že jsou obce i celé kraje, kde revise pozemkové reformy přinese malozemědělcům velmi podstatné zvětšení výměry. Nikdo z rozumných lidí nemůže se stavět proti řádné úpravě drážebnostních poměrů půdy ve státě, na nezdravé poměry v pozemkové držbě poukazoval již v první republice velmi vážně časopis »Brázda«.

Byl jsem členem obvodového poradního sboru při řízení přidělovém, často jsem byl ve styku s úředníky pozemkového úřadu. Víím, že se objevovala chtivost, závist. A zase ze své vlastní zkušenosti víím, že i dnes děje se něco podobného. Jako tenkrát i dnes je »košile bližší než kabát«, nejen v tomto, ale i v jiném, ještě dlouho zůstane.

Vždycky, když procházel jsem přes sta korců polí, přidělených našim chalupníkům v první pozemkové reformě, uvažoval jsem, co všechno nám přinesla první svoboda po roce 1918. Dnes ovšem to vše bylo odsunuto do pozadí — dokonce mně řekl před dvěma roky jeden z tehdejších přidělců: »Škoda, že se to nerozděluje dnes, to by byly úspěchy!« Často mně kdysi vytýkali někteří soušedé, tehdejší feditel velkostatku i majitel panství, proč jako člověk nezávislý pletu se do pozemkové reformy a

starám se o poctivé její provedení v našem kraji. Říkával jsem, že je to má povinnost. Však jsem také za tu svou činnost odvetou nedostal po celych 20 let od velkostatku ke koupi metr dříví. Velkostatkář mně jednou řekl: »Počkejte, ona přijde jednou také řada na vás.« A opravdu, bylo by mnoho nechybělo — sám jsem pozoroval lačné touhy po mých 19 ha. Abych užil slov »Dreva«, byly nyní daleko více rozsvíceny »svítilí žhavé uhlíky očí číhajících vlků«.

Že naše I. pozemková reforma nebyla »paskvilem«, jak ji pojmenoval velmi význačný činitel dnešní, o tom také svědčí veřejný výrok známého politika lidové strany:

»Mluví-li se tendenčně s pohrdáním o předešlé pozemkové reformě, pak tu jde jen o zřejmý úmysl věc tu před dnešními lidmi zlehčit, aniž by pro tento pohrdlivý tón bylo věcných důvodů. Jestli předešlé pozemkové reformě dalo by se vytýkat, že místy byla provedena stranicky, v tom směru ani dnešní reforma není bez chyby, rozdíl je jen v tom, že se dnes stranicky přizívuje na ní strana jiná. První pozemková reforma, pokud se týče stranickosti, byla však pravým nevíňátkem proti dnešní. Věcně nebyla tak nešťastně provedena, jak by se lidu rádo namluvalo. Radikálnější pozemkové reformy bychom tehdy těžko snesli, a sám prezident Masaryk měl určité obavy z pozemkové reformy, nehledě k tomu, že hlavně socialistické strany měly vážné důvody pro zachování zbytkových statků v zájmu zaměstnanců a dělníků na těchto statcích!«

Snad pouhé pravdivé vzpomínky nebudou považovány za reakci.

život a instituce

Spectator

Lidová správa v pohraničí

Kdo čekáš sensaci, obrať klidně list. Nebude tu senačních odhalení, konečně jsme na ně už tolik zvykli, že by nás snad ani nepřekvapila. Jen několik pozorování, která nechci a nemíním generalisovat, už proto ne, že jsou to poznatky jen z jednoho úseku našeho pohraničí. Ale jsou závažné.

Problém lidové správy se cítí někde i ve vnitrozemí. Zvláštní vůni má ovšem v pohraničních, nově osídlených okresích.

Do pohraničí přicházeli první osídlenci už v květnu 1945. Takřka všude se vyskytl šikovný člověk, který více méně sám se jmenoval komisařem a začal působit. Mnohá taková působení se pak projednávala nebo projednávaly u soudů. Bylo tolik příležitostí, které dělaly zloděje. Záleželo ovšem na tom, aby pohraničí bylo osídleno rychle, a mnozí z prvních průkopníků vykonali jistě hodně práce. I když pracovali také s ohledem na sebe a na své zájmy.

Dokud tu byli Němci, měli komisař i správní komise dostatek času věnovat se správě obce, ale s ukončením odsunu se věci najednou změnily. Velmi mnoho těch prvních odešlo. Nepátřejme, proč. Jsou mnozí, kteří říkají: Udělejme už jednou kříž nad tím, co se stalo. Je zbytečné hledat, co se nikdy nenajde. Zapisuji, že jsou takové názory.

Dnes je pohraničí, které mám na mysli, skoro osídleno. V každé takřka obci je pestrá mosaika: Češi, Slováci, volynští Češi a jiní reemigranti, jako pracovní síly Bulhaři, Rumuni. Je po volbách, a každá obec má svůj místní národní výbor. Okresní a zemské národní výbory a jejich úřady žádají, aby se skutečně úřadovalo.

Kdo pracoval v samosprávě za první republiky a pracuje v ní dnes, potvrdí, že tentokrát to byla učiněná idyla. Bývalý starosta větší vesnice mi říká: Tenkrát jsem

byl rád, když aspoň občas přišel někdo na obec si povykládat. Zlaté časy! Zapracování komunální činitelé ve vnitrozemí zmáhají dnešní úkoly celkem zdařile.

Ale v pohraničí? Většinou lidé nezkušení, lidé, kteří nemají ponětí o tom, jak se vede obec, kteří se setkali po prvé v životě s problémem sestavit obecní rozpočet. A vyřizovat spisy?

Menší obec. Celkem ještě řidce osídlená. Předseda MNV mladší člověk, Obdělává celkem asi 25 ha. Sám se svou rodinou. Přichází rovnou z pole. Ten a ten spis? Na stole lačná hramada papíru: úřední věstníky, několik tlustých obálek — dosud neotevřených — pěkná zásoba výnosů. A mezi tím různé jiné, už otevřené, ale snad dosud ani nečtené. »Víte, člověk je na to sám, na poli si nevím rady. Ty stará, nebřaly tu děcka něco se stolu?«

A tak zůstává pošta i tři týdny neotevřena, a všechny urgencye jsou marné. Vždyť je také nikdo neotevře. Soupis osevních ploch z května není dosud hotov, soupis hospodářského zvířectva z 1. července není dosud ukončen. To jen tak namátkou to nejdůležitější. Přirozeně, že okresní přehledy nemohou být rovněž hotovy.

Pohrozíme pokutou, povídá utahaný správce úřadu ONV. Pokutu? Pan předseda MNV se poněkud rozčílí. A to on raději funkci složí. Času na to stejně není, ať to dělá někdo jiný.

Jenže ten »jiný« je nový těžký problém. Kde se najde? Dnes v té záplavě úřadování není obyčejně na vesnici nikdo ochoten přidávat si ještě tuto práci. A tato funkce ostatně dnes už nic nenese. Jsou s ní jenom potíže: pokuty, nezáměr občanstva, dozvuky prvních dob. Mnoho se ví, leckde nelze zakročít, jak by bylo třeba, je to mnohde podivuhodně posuzováno vzájemnými hříchy a hříšky. Těžké poměry se léčí v hostinci. A pak už není vůbec ani smyslu ani zájmu o práci v obci a pro obec.

Jinou obtíž je časté měnění členů místních národních výborů. Ten a ten se vzdá, toho je nutno odstranit. Tak se stává, že ani sekretariáty politických stran nemají přehledu, k do v tu chvíli stranu v MNV reprezentuje. Jsou obce, kde se v MNV vystřídal už všichni, kteří byli na kandidátní listině.

Noví lidé, nová nezkušenost — lze očekávat, že práce bude lepší? A to ani nemluvíme o sporech stranických a mnohých jiných. Jen nepatrnou ilustraci: v jedné pohraniční obci se sešla místní rolnická komise ve 3 hodiny ráno k jednání. Zapisovatel pečlivě uvedl tuto okolnost v protokole.

A co učitelé? Jsou přece v obcích. Jsou, ovšem, ale věřte, že mnozí za těchto okolností se takové práci vyhýbají. Jiní dělají vše možné, aby nemuseli nastoupit. S lidského hlediska je to pochopitelné. Někde přemýšlejí, že získají pro několik obcí nějakého pensistu, který pro ně povede obecní agendu. Obvodoví tajemníci, něco takového, jenže ne zákonem ustanovení. Jedna obec si ho vydržovat nemůže, více dohromady by to snad uneslo. Jsem velmi zvědav, jak by se osvědčili.

U ONV to bude ovšem lepší. Ale také není. Členové rady ONV chodí do schůzí nepořádně, svolané plenum ONV se nesejde. Není zájmu, je málo těch, kteří chtějí opravdu pracovat. I tu je pozorovat sklon k lehkomyšlnému životu. Úředníci to ovšem vidí. A, bohužel, místy se podle toho také zařizují. Špatné příklady působí špatně. Snižuje se pracovní výkon, pracovní morálka upadá. Představitelé lidové správy jsou dobře pozorováni. Jejich kvality (a ovšem také leckteré podrobnosti ze soukromého života) jsou dobře známy. Spolupráce (a to i příslušníků téže strany), je někde velmi špatná.

Opakuji: nechci generalisovat, nechci ličit poměry příliš černě, ale takové zjevy jsou. Že tím práce i konsolidace v obcích i v okresích, je na bílé dni. Je potom div, že mnohé statistické údaje z okresů jsou jen snůškou číslic ničím nepodložených?

V podstatě lze říci, že lidová správa v pohraničí trpí nedostatkem zapracovaných, poctivých a obětavých lidí. Být starostou v obci bývalo velkou ctí. Dnes po ní, zdá se, v pohraničí touží velmi málo lidí. A když, tož obyčejně ten, který se nejméně hodí.

Lidová správa, jak se často mylně myslí, není jen rozkazování nebo reprezentace, poroučení nebo nafukování. Je to práce, a v pohraničí práce dvojnásob těžká a odpovědná. Kolik je tu problémů, které třeba řešit! A tu se právě ukazuje nejlépe, jak je nutná účelná reforma celého našeho samosprávného úřadování. Topíme se v záplavě papíru a spějeme k tomu, že i malá obec po čase bude potřebovat několik úředníků, pokud možno s vysokoškolským vzděláním. A to je nemožné.

Poměry v pohraničí jsou ovšem výjimečné. Výjimečné je snad i to, co tu říkám. Ale jsou to skutečnosti, které v zájmu našich nově osídlených obcí a okresů nelze přehlížet. Samo se to nespraví, i když jsou mínění, že ono se to nějak urovná.

Politické strany tu mají velký úkol: vychovávat a školit samosprávné funkcionáře a hlavně bezohledně trvat na tom, že do správy obce patří jen ti nejlepší. Ovšem, bída je v tom, že těch dobrých (o nejlepších ani nemluvíme), je hrozně málo. Chybí smysl pro odpovědnost. Nešťastné schovávání se za »lid, který si to přeje«, musí přestat. Jen osobní odpovědnost je možno docílit nápravou.

Nechceme být kritičtí pro kritiku. Uznávám rád, že na pohraničí se vykonalo kus práce v poměrech velmi těžkých a svízelných. A tu práci je vidět. Ale po dvou letech máme právo žádat, aby lidová správa v pohraničí se konsolidovala, a aby našla lidi, kteří budou její chloubou.

otázky a odpovědi

Ferdinand Peroutka

Kdo se lépe osvědčil?

I.

Jak známo, žádá p. Gustav Bareš, hlavní novinářský mluvčí komunistické strany, odpověď na tři otázky. První z nich zní:

„Kdo se jako demokrati a obránci svobody v osudových dobách lépe osvědčili — komunisté nebo p. Peroutka a jeho linie?“

Kterou komunistickou linii má na mysli p. Bareš? Tu z roku 1933 nebo tu z roku 1934? Z 1935 nebo 1936? Z roku 1939 nebo z roku 1941? Porovnávat lze jen dvě veličiny stále.

Vracejíce se myslí do minulých dob, živě vzpomínáme, jaké trápení bývalo s linií komunistické strany, kolikrát jsme bývali znepokojeni, kolikrát překvapeni, kolikrát jsme nemožili pochopit.

V lednu 1933 uchvátil v Německu moc Hitler. I když ještě nebylo možno přesně předem odhadnout podobu všech budoucích událostí a tempo spádu, i když v Anglii a ve Francii se lidé zatvrzele mylili, v Čechách celkem každý rázem pocítil, že válka se posunula do okruhu blízkých možností. Vlčí, dravý, rdousivý charakter Hitlerova režimu nebyl pro Čechy tajemstvím. Nedopouštěli se té chyby, již se

maoho významných Angličanů dlouho dopouštělo, aby marně hledali v nacistech skryté zrno gentlemanství, aby se spokojili několika uhlazenými lžemi, k nimž se ráčil snížit Goering. Jako národ jsme celkem věděli, že brzy půjde o vše, zejména malým slovanským sousedům Německa. Není možno postřehnout nebezpečí a nestarat se, co proti tomu podniknout.

V těchto prvních dobách vyznačovala se komunistická linie pasivní, nečinnou důvěrou v německého dělníka. Byl to pozůstatek všech těch ilusí, jež komunistická internacionála vždy o německém dělníku pěstovala. Kdysi věřila, že Německo se vyvine v druhý komunistický stát v Evropě. To dosud vězelo komunistickým theoretikům ve všech nazíracích buňkách. Bylo sice i pro ně překvapením, že Německo se vyvinulo v nacistický stát místo v komunistický, ale je v povaze theoretikově, že zřídka dá na sebe působit fakty. Víra v německého dělníka, v německý proletariát tedy mechanicky účinkovala dále, i když je už Hitler srazil do bezvýznamnosti a ponižení. Ještě dlouho se v projevech komunistické strany udržovala houževnatá iluze, že svět na konec bude zachráněn německým dělníkem.

V březnu 1933 se ozvaly první tóny této písně. Čeští komunističtí intelektuálové, sdružení v Levé frontě, vydali — jako tak často předtím i potom — manifest. Tehdy ještě lidé se snadno upokojovali vydáním manifestu. Nikdy sice žádný jejich manifest, žádný jejich protest proti událostem v cizích zemích neměl nejmenšího následku ani účinku, ale věci mívají objektivní a subjektivní stránku. I když se po vydání manifestu nepohne ve světě ani list, přece ti, kdo jej podepsali, mohou mít subjektivní dojem, že něco vykonali. Objektivně měl manifest českých komunistických intelektuálů proti událostem v hitlerovském Německu asi takový význam, jako když kočka škrábe na dveře, za nimiž je tygr.

Ale hlavní pro naše thema je obsah onoho manifestu. Pohyboval se v rámci patnáctiletých ilusí komunistické internacionály. Hlásal: „Slibujeme pomoc německému proletariátu, německé inteligenci v jejich boji proti nástupu hrůzovlády a zkáze duchovních hodnot, důvěřujeme jejich síle, odvaze a odhodlání nedat se!“ Jak, ve světle pozdějších událostí, obstála tato víra v sílu, odvahu a odhodlání německého proletáře? Kdy a jak, třeba jen trošičku, zadržel Hitlerovu ruku, snášející se k strašné ráně? Byla nebo nebyla oprávněna víra, že německý dělník zachrání svět před katastrofou?

To je první bod v tom sporu, kdo se lépe osvědčil. My jsme nikdy neměli onu mystickou víru v sílu, snad ani v dobrou vůli německého dělníka. Obávali jsme se, že část německého proletariátu bude potlačena a druhá část stržena proudem nově rozpoutaného německého nacionalismu, mechanismem válečného aparátu, touhou po odvetě, která dřímala na dně duše většiny Němců, a vyhlídkou na světovládu. Viděli jsme pak, jak dobrým nacistickým vojákem byl až do poslední chvíle německý dělník. Nemáme, co bychom odvolávali. Naše linie byla: pomozme si sami — a německý dělník nám pomůže.

Manifest komunistických intelektuálů vyjádřil první linii komunistické strany. „Rudé právo“ tehdy každý den ohlašovalo, že německé dělnictvo „bojuje

proti vlastní buržoazii a jejím válečným přípravám“. Svět může být klidný, neboť německý proletář bdí. Válka nebude, protože německý dělník nechce válku. V kterém museu jsou uchovávány trosky této linie?

Nemohouc uvést žádný veliký doklad o „síle, odvaze a odhodlání“ německého proletáře, „Rudé právo“ paběrkovalo po hnědých německých nivách. Zde soupis revolučních činů německého proletariátu, jež „Rudé právo“ pořídilo na příklad 7. září 1933: V Düsseldorfu vstoupilo 400 mladých německých dělníků do stávky a vítězně ji ukončili; dosáhli zlepšení jídla, pracovních oděvů, zaplacení jízdného na pracovní místo; ve sklárně Oberhausen 120 mladých dělníků a dělnic se roznodlo zahájit stávku na protest proti šikanování mistrů a proti špatným pracovním podmínkám; dosáhli zlepšení mezd o dva feniky za hodinu; v tabákové továrně Aurelia stávkovali mladí dělníci a dělnice a dosáhli zvýšení mezd. — A, běda, výpočet byl u konce. Hitler sice již plnou parou rozjžděl svůj válečný aparát a válečnou výrobu, ruka německého proletáře vůbec nezasáhla do tohoto rychle se točícího soukolí, ale „Rudé právo“ bylo neochvějně klidno: hle, němečtí dělníci kdesi stávkovali, aby jezdili laciněji po dráze, jinde se odvážili žádat o dva feniky mzdy více! Komunistický orgán soudil, že jsou to revoluční výbuchy a že tak je obstaráno vše, aby Čechoslováci se mohli cítit bezpečnými. Považoval ty drobtý za předzvěst bouře, která se na Hitlera řítí ze samotného nitra Německa.

Napsali jsme tehdy proti tomuto truchlivému, marnému a na scestí svádějícímu paběrkování na hrobě politické síly německého proletariátu:

»Hitlerovi bude třeba pohledu na daleko větší a odvažnější síly, než jsou ty drobečky, které sebralo „Rudé právo“. I on, doufáme, má v sobě přirozený pud sebezáchovy. Bude-li musit počítat s velkým rizikem, bude-li proti sobě vidět koalici států odhodlaných a připravených k obraně, což by mohlo přivodit jeho vlastní zkázu, je mnoho nadějí, že si bude počínat jinak, než jak touží. Litujeme, že zatím nemůžeme oznámit jiný, pravděpodobnější způsob zachování míru.«

Ačkoliv to dnes připadá jako zcela nepravděpodobné, pravda je, že komunistický tisk toto stanovisko, tuto snahu po vyzbrojení a odhodlané obranné koalici států proti Hitlerovi děle jeden rok označoval za válečné štváctví a sociál-fašismus. Zde máte dvě linie postaveny proti sobě. Vskutku, která se lépe osvědčila?

Německý dělník byl obrácen v solný sloup jako Lotova žena, ale „Rudé právo“ nepřestávalo vyzývat, aby v něm, jen v něm byla spatřována záruka proti válečnému nebezpečí. Dokonale zatím opovrhujíc ideou obranné koalice států, mluvilo o „přípravě pracujících mas na válku“, o „bratrství pracujících lidů“. Kdy definitivně vyhasl tento blikající plamének? Až když německý pracující lid, oblečen do nacistických uniforem, si pesky počínal v Rusku od západu k východu? Už roku 1933 mohlo být jasno, že komunisté doporučují vařit nápoj míru na ohni, o němž už bylo prokázáno, že snadno zhasne. Také r. 1914 byl vzduch pln hesel o „přípravě pracujících lidů na válku“ a o „bratrství pracujících mas“, také tehdy se pravilo, že „mezinárodní dělnictvo nepřipustí válku“. Roku 1933 bylo vlastně známo, jak naprosto před dvaceti lety zklamala tato naděje. Bylo lehkomyslné v ní pokračovat. Přes to „Rudé právo“, o ni-

čem se nepoučivši z historie, r. 1933 na prvním místě vystavovalo tu snad domněnku nebo u snad slabou a nevlivnou skutečnost, že německý dělník si nepřeje války. Ten bodrý německý dělník! Chtěl válku roku 1914? Nechtěl — ale přišla. Chtěl r. 1933 vládu Hitlerovu? Nechtěl — ale přišla. Dvakrát německý dělník zkrachoval, a bylo lehkomyšlné žádat, abychom v úvahách o osudu svého národa znovu počítali s touto zřejmě nevlivnou bytostí a abychom ji pokládali za skálu, o níž se roztrhají zdvíhající se už vlny. Nebylo-li německé dělnictvo spolehlivou ochranou proti tomu, aby Hitler uchvátil moc, odmítali jsme považovat je za spolehlivou ochranu proti hitlerovské válce. Správné či nesprávné?

Ještě v lednu 1935 psala komunistická „Tvorba“, tropíc si posměšky z toho, že ministr zahraničí dr. Beneš byl jmenován majorem v záloze: „Naše zraky jsou upřeny ne k zahraniční politice československé buržoasie, nýbrž k říšskoněmeckým dělníkům v podzemních organizacích... k mezinárodní solidaritě dělnictva.“ Jak dlouho se dívala „Tvorba“ do této výhně toho, co se nic nazývá? Když byl bojován slavný a smrtelný boj u Stalingradu, ještě se Rusové, ještě se redaktori „Tvorby“ zdržovali tím, aby „upírali zraky k říšskoněmeckým dělníkům v podzemních organizacích“?

Po patnáct let vyzývala komunistická strana v Německu k otevřenému boji třídní války. Když r. 1933 k tomu tak dlouho přivolávanému otevřenému boji konečně došlo, vzdali se němečtí komunisté bez jediného vážného pokusu o odpor. Dělnická třída byla roztržena. Vyčerpána bratrovražedným bojem, ve kterém němečtí komunisté vedli hlavní útok ne proti nacistům, nýbrž proti německým sociálním demokratům, stala se německá dělnická třída přes noc kovadlinou pod Hitlerovým kladivem. Němečtí komunisté pořádali s Hitlerovými fašisty plebiscit v Prusku, aby svrhli sociálfašismus, t. j. sociálně demokratickou vládu. Konečně, pět minut před dvanáctou, krátce před chvílí, kdy vypukla hnědá noc, dala Kominternu německým komunistům telegrafický povel, aby se spojili se sociálními demokraty na obranu demokracie, která do toho okamžiku byla zatracována jakožto demokracie měšťácká. Ale promeškaný čas nelze dohonit ani telegraficky. Německý proletariát byl poražen bez boje, a s ním lehla do hrobu i t. zv. měšťácká demokracie. Ale pak jsme se dočetli, že taktika komunistů v Německu byla správná. Čili: správnou taktikou komunistů dospěješ k vítězství fašismu.

Za rok potom selhal německý dělník znovu, tentokrát při pouhém hlasování. V Sársku se konal pod mezinárodní kontrolou plebiscit o tom, zda sárské obyvatelstvo chce být připojeno k Říši nebo zda si raději přeje, aby Sársko bylo ustaveno jako samostatné území. Zde, kde šlo jen o hlasování, němečtí dělníci se neukázali o nic odhodlanějšími než tam, kde šlo o boj: tři čtvrtiny německých dělníků hlasovaly pro připojení k Říši, pro to, aby jim na šíji bylo položeno hitlerovské jho.

Marně hledáme, čím byla oprávněna tak vytrvalá, tak skálopevná a nesnášlivá důvěra našich komunistů v německého dělníka. Nezabránil Hitlerovu nástupu, nezabránil válce, nezabránil německému postupu až na Stalingrad. Odmítali jsme sdílet tuto dů-

věru. Od ledna 1933 jsme tvrdili, že bude třeba drastičtějších a pronikavějších prostředků, než je předpokládaná mezinárodní solidarita německého dělníka. Kdo měl pravdu v této mezinárodně-politické noetice? Či linie se lépe osvědčila?

Kdo nesdílel povrchní a všemi pozdějšími událostmi vyvrácenou víru v mírotvornou roli německého dělníka, kdo nevěřil, že tato na kolbiště dějin stále přivolávaná, ale stále se tam nedostavující bytost je schopna odvrátit Hitlera od lupičského tažení proti sousedním národům, musil hledat účinnější prostředky proti hrozičímu útoku. Českoslovenští demokrati jasně přednesli svůj program: síla obnovené německé armády bude tak velká, že odolat jí nebudou moci ani západní, ani východní armády samy; je třeba systému kolektivní bezpečnosti, a sice takového systému, který nepřestává na řečech; Hitler již kuje zbraně pro svou agresi, a nedá si ani imponovat ani se zadržet ničím jiným než zase zbraněmi; je třeba postavit vojáka proti vojáku, dělo proti dělu, letadlo proti letadlu; Československo se musí stát členem tohoto obranného systému států; aby bylo platným členem (a poněvadž na světě nic není zadarmo), musí se také vyzbrojit pro obrannou válku.

Uvědomujeme si, že to vypadá dnes nepravděpodobně, že by byli komunisté odporovali tomuto programu. Je také možno cokoliv tvrdit před mládeží, která nezná minulosti, a stranický tisk je dosti vycvičen, aby zametl každou stopu. Přes to je faktem tak solidním, jako každý jiný fakt, že komunisté dlouho — jak se nám tehdy zdálo, nekonečně dlouho — oponovali přípravě na obrannou válku. Jako zrádci všech pokrokových myšlenek byli jimi stavěni na pranýř ti čeští demokrati, kteří už tehdy, když se ještě věřilo na německého dělníka, pravili: připravme se na chvíli, kdy bude nutno hájit vlast zbraní. Bouře, která se proti nim v komunistickém tisku rozpoutala, nebyla mnohem menší než ta bouře, která se v témž tisku o deset let později rozpoutala proti kolaborantům.

Ještě roku 1935 psala „Tvorba“: „Protifašistický boj nemůže být ospravedlněním války“. Vskutku nemůže, páni komunisté? Dnes hledáte v minulosti každého, co by se jen trochu podobalo zbabělosti — tehdy jste zatracovali všechno, co se podobalo rozhodnosti. Kterou snad linii vám doporučujete k srovnávání — tu snad, že boj proti fašismu neospravedlňuje válku? Ale pak celý svět z let 1939 až 1945 musí před vaším zrakem vyjít jako neospravedlněný. Pak zemřely miliony neospravedlněných lidí, pak nebylo v této válce hrdinů, nýbrž jen svedení a zatracení před zrakem historie, která je nemůže ospravedlnit z toho, že proti fašistickému útočníku užili zbraně. Zbraň, pot smrtelného zápasu, úzkost bojujících, paty pevně zaryté do země — jak nelibě to tehdy vonělo čistoučkému komunistickému theoretikovi!

Roku 1933 jsme napsali, že útoku hitlerovského Německa bychom se ovšem bránili, a že je nejlépe vyzbrojit se a tak předem Německu oznámit risiko, jemuž vystaví útočnou válku. Od té doby jsme nebyli „Rudému právu“ známi jinak než jako váleční štváči, někdy dokonce jako zuřiví váleční štváči.

dopisy

Volání po jednotě

V jednom článku byl tento titul opakován desetkrát. Ačkoliv již tenkrát jsme byli v politice mnohemu zvyklí, přece jsme užasli. Snad je ještě tento pocit úžasu patrný z toho, co jsme odpověděli na tyto žaloby v září 1933:

»Kdyby v politice bylo možno po lidsku mluvit, řekli bychom komunistům: při všem, co je nám svaté, si války nepřejeme. Ale co máme dělat, než se připravovat na obranu, jestliže se pojednou objeví něco jako vrah mezi námi? Dovolíte mít aspoň úzkost z něho? Dovolíte bát se o osud národa? Vy na nás hřmíte: dělnictvo si nepřejme války! To je v této situaci argument k uzoufání, protože my si války také nepřejeme, ale budeme ji mít my i dělníci, jestliže si jí bude přát Hitler. Komunisté by měli být odsouzeni k povinnému čtení Hitlerova »Mein Kampf«, aby se přesvědčili, že je zcela možno, že válka přijde, i když si jí nepřejeme. Je v té knize psáno zcela jasně: my Němci nemáme dost půdy, ale Slované ji mají; je naším právem jim ji vzít. Co proti tomu pomůžete svým ubohým referováním, že dělnictvo si války nepřejme?...

Hitlerismus mluví o válce skoro každý den, vychovává k ní německou mládež, vede řeči, jaké ještě nebyly v Evropě slyšány, a komunisté se zabývají odhalováním imperialismu v Československu, v této malé zemi, kde každý ví, že válečný konflikt by jí ohrozil. Kdy se probudí z tohoto snu?»

Opět si uvědomujeme, že to dnes vypadá groteskně a nepravděpodobně, ale zase je faktem jako každý jiný fakt, že v době, kdy na našich hranicích do gigantických rozměrů rostl temný stín Hitlerův, tohoto vrchního imperialisty všech časů, v době, kdy supí ráz tohoto zjevu tak se zaostřoval, že každému už musil být zjevný, čeští komunisté se zabývali odhalováním imperialistického spiknutí v — Československu, podezřívali jeho vládu, že chce něco urvat z německého těla, zazívali této malé zemi, že se hodlá připravit k tragické obranné válce, že se chystá projít peklem s hlavou vztyčenou, že chce svými vlastními obětmi přispět k tomu, aby svět byl zbaven té nesnesitelné hrozby, kterou připravil nacismus. Měli jsme tenkrát dojem, že do komunistického tisku nepíší volně uvažující a cítící čeští lidé, ve kterých konkrétní událost může vzbudit konkrétní cit, nýbrž že se tam jednotvárně otáčejí jednou nasazená gramofonová deska. Je podstatou gramofonové desky, že nezmění své tóny, ať se děje cokoliv. Hle, jak se tehdy ozývala gramofonová deska: není rozdílu mezi válkou obrannou a útočnou; dokud je na světě kapitalismus, je každá válka útočná; hitlerovské Německo a demokratické Československo jsou stejní imperialističtější lupiči; Československo se třese v lupičské psychose. Poněvadž se zavrhovala obranná válka vůbec, zavrhovaly se ovšem i její prostředky: zbrojení a národní solidarita.

Svět je vždy pln překvapení. Místo, aby se ozvalo slovo omluvy za toto stanovisko, přichází vyzvání, aby chom srovnali své linie a posoudili, která se lépe osvědčila. Posuzujte tedy.

Ale, ačkoliv vládní moc zajisté stačí, aby mnohé zakryla nebo aby si vynutila, aby se o mnohém nemluvalo, přece jen je krajně nepravděpodobné, že by p. Gustav Bareš vyzýval, aby bylo posouzeno, co se lépe osvědčilo, zda demokratická linie obranné války nebo komunistická theorie z let 1933—1935, že Československo se třese v »lupičské psychose«. Byla snad ještě jiná komunistická linie? Ano, byla. Právě proto jsme se už zeptali p. Bareše, s kterou z komunistických linií si přeje, aby chom svou linii srovnávali.

(Dokončení.)

P. T. redakci Dneška.

V čísle 28 tohoto časopisu navrhuje Inž. Dr. Růžička vytvoření celonárodního revolučního svazu, sloučením Svazu nář. revoluce, Obce legionářské, SOPV a Národní rady.

Dr. Růžička sám je členem ústředního výboru Svazu národní revoluce a proto se divím, že počítá tak hladce s provedením sjednocení. On sám musí vědět, že stav, ve kterém je SNR, je velmi neutěšený. Pám se, jak se má státí SNR součástí nějaké veliké nadstranícké organizace, když v něm samotným není nadstranícká dea náležitě dodržována? Formálně snad se tam o nadstraníckosti mluví, ale prakticky hraje stranická příslušnost v ústředním výboru SNR značnou roli.

Ani organizačně není SNR v pořádku. Zcela běžným zjevem je, že se ztráti desítky i sta přihlášek členů, kteří potom ovšem marně čekají na legitimace. Způsob, jakým byla dáována vyznamenání, je podivný. Celá řada zasloužilých a předních revolučních bojovníků nemá vyznamenání, která v míře bohaté zdobí prsa agilních (dnes) členů.

Riká se, že bratrství ve zbrani tvoří nejpevnější pouto přátelství. V ústředním výboru SNR jest vzájemný poměr členů chladný a celkem nepřívětivý a kolegiální soudržnost se zde projevuje většinou jen mezi členy téže politické strany.

SNR sám není ani připraven na sjednocování. Pro případ sjednocení s Obcí legionářskou zamýšleli členové SNR klást legionářům ultimativní požadavky, které by byly pro legionáře nepřijatelné.

Chápu, že velkou organizací nelze vybudovati přes noc, ale za dva a půl roku mohl již SNR býti o valký kus dále, kdyby v ústředním výboru, který rozhoduje o veškerém dění ve SNR, sedělo více bratrů skutečně nestranných, zasloužilých a rozumných, než jich tam sedí dnes. Takoví členové tam dnes sice jsou, ale zřejmě jich není dosti, aby prorazili s ideou konstruktivní, nestranné a radostné práce.

Myšlenka Dr. Růžičky o mocném Národním revolučním svazu je jistě dobrá a velkorysá, ale podle mého soudu je nutno, aby údy, které sloučením mají vytvořit tělo, byly již samy ve stavu zdraví.

S ujištěním, že moje kritika má za účel pokrok, zůstávám v plné účtě

K. Z.

Vážený pane redaktore!

K článku p. Dr. Inž. Růžičky v čís. 28 si dovoluji poznamenat. Jsem legionář a jako takový posuzuji návrh na sloučení I. a II. odboje. My legionáři máme řádnou organizaci, ve které vládné pořádek, kolegiálna a vlastenectví samozřejmé. Politikaření nemá u nás co dělat. Až totéž bude moci o sobě říci Svaz národní revoluce a osvobozených vězňů, potom budeme ochotni se spojit v zájmu národa. Do té doby to však odmítáme a máme k tomu dobré důvody.

Jinak zce a souhlasím, i jiní bratři, s vývody Dr. Růžičky, které jsou utvářeny jistě v dobrém úmyslu a ze kterých jest vidět naprosto správné pochopení situace a státní potřeby sjednocení. Ovšem sám autor projevuje na konec obavy, že »... již při započtení jednání o sjednocení, politické sekretariáty ihned počnou přepočítávat »posice«, případně členy výboru podle stranické příslušnosti, že počnou uvažovat o tom, kolik jejich strana tam bude mít vlivu...«. Pro mne to nejsou obavy, nýbrž jistota.

Václav N a g l

Vážený pane šéfredaktore,

v minulém čísle Dneška byly za sebou dva články: Inž. Dr. Karla Růžičky o sjednocení obou odbojů a Vlastimila Kluny s návrhem zřízení nadstraníckých Klubů nár. fronty. Mám dojem, že jste dal oba články úmyslně vedle sebe. Z obou vyzákuje touha, která je dnes velmi rozšířena mezi vším našim lidem, touha po nadstraníckosti nebo odfanatisování našeho politického života.

Pan Vlastimil Kluna navrhuje řešení zřízením Klubů národní fronty, kde by se scházeli všichni umírnění lidé z různých politických stran a snažili se o zmírnění vzájemných sporů. Myslím, že v těchto Klubech dopadalo by to brzy jako v těch společných schůzkách, které pořádali KSC a nár. soc. Jedni by přesvědčovali druhé, diskuse by se měnila v hádky a boj by se ještě přiosřil. Kromě toho myslím, že ve stranách nerozhodují ti umírnění, nýbrž naopak. Při prvním incidentu by se klub rozbil.

Návrh Inž. Dr. Růžičky je již reálnější. V odbočkách toho projektovaného »Svazu obou revolucí« scházeli by se legionáři, členové Svazu nář. revoluce a osvobozených vězňů. Tyto osoby něco k sobě skutečně váže a sice revoluční a bojové kamarádství. Toto kamarádství a společné ideály překonaly by možná i stranické fe-nouškovství.

Nesdílím tudíž obavy inž. Růžičky, které tento na konec vyslovuje, že by i do tohoto vlasteneckého revolučního svazu se zahrnila politika. Nestrannický a vhodný předseda, právě takový generální tajemník a několik rozumných lidí do předsednictva, takových, kteří by se nebáli zakříknouti v případě nutnosti i vlastní straniky — a svaz by dobře fungoval.

V plné účtě

Inž. Václav V.

Pane redaktore!

V 28. čísle Dneška jsou dva návrhy na nové nadstranické organizace. Oba pisatelé považují za úkol těchto institucí — zhruba řečeno — výchovu charakteru národa.

»Vhodné by bylo začít pomalu a nenápadně zdola — v obci...« píše pan Kluna.

Tož podíváme se do obcí: je v nich dnes tolik organizací, spolků, odboček, klubů atd., že skoro není domu, na němž by nevisela informační skříňka, a dne, aby nebyla schůze. Avšak úkol, který stanovili pisatelé těchto organizací, je už dávno ve štitě dřívějších místních osvětových komisí nebo dnešních místních osvětových rad. Charakter národa nevytvoří nová organizace, ale obětaví lidé. Vytvořili-li novou organizaci, přidáte jen osvětovým pracovníkům o funkci více, protože na př. letos mnozí budou připravovat oslavu 28. října ve škole, v Sokole, v MRO a kdoví kde ještě a příští rok tedy také v této nové organizaci. Chtěl bych touto poznámkou říci: Výchova národa, jak je navrhována, je v menších městech a vesnicích v rukou několika lidí, na jejichž poctivost a odpovědnost záleží. Promyslete úkoly státní péče osvětové. Byla by to kratší cesta. A promyslete ještě jednu věc, kterou považují za nejdůležitější: jak přivést do kursů, divadel, přednášek atd. indiferentní a nevychované, kteří to nejvíce potřebují.

Není nedostatku nestrannických organizací. Je ale skutečnost, že výchově se vzpouzejí ti, jimž by měla být solí a chlebem. Či snad přece je i osvětová péče pod vlivy stran a proto ona touha po nové organizaci? Nu, nevím, ale na vesnicích ji budou organizovat tiž lidé, kteří v osvětě pracují.

Josef Obřhel

Ze Zlína

Pane doktore Hurte,

byl jste tak laskav a odpověděl jste za pana doktora Pejhovského na část mé odpovědi, uveřejněné v tomto časopisu číslo 25. Vyslovujete pochyby o tom, zda jsem byl před válkou v CSR, když si negovodu vysvětlili sám příčinu, proč zaměstnanci od firmy Baťa odešli a zůstávali v zaměstnání přes všechny ty »strašné« poměry, jak je líčil pan dr. Pejhovský.

Mohu vás ujistit, že jsem nebyl v tu dobu v cizině, ale naopak, od roku 1938 jsem přímo ve Zlíně. Mohl jsem sledovat tedy poměry u firmy Baťa přímo na místě, nehledě k tomu, že jako rodák z blízkého okolí Zlína byl jsem od zaměstnanců firmy Baťa informován přímo, neboť jsem jich velmi mnoho počítal mezi své přátele.

A z vlastního pozorování, jakož i z informací od svých přátel, vím, že zůstávali v závodě proto, že se cítili spokojeni. Aniž by si to uvědomovali, považovali závod za svůj, měli radost z toho, že svým podílem přispívají k jeho vzrůstu, jednoduše milovali svůj závod. Tak nadšeně, jak hovořovali moji přátelé o firmě Baťa, jsem neslyšel nikoho druhého mluvit o závodě nebo firmě, kde byl zaměstnan. Byli hrdí na slovo »batovec«. Věřte, pane doktore, že znali stíny svého zaměstnání, ale vědomí, že se dovolají spravedlnosti, jim tyto stíny nedělo tak temné. Když jsem jim poukazoval na to, že příliš času ze svého života věnují práci a málo času jiným věcem, jichž kulturní člověk ke svému životu potřebuje, poukazovali na to, že závod je ve vzrůstu, že se buduje a že přijde čas, kdy poměry budou uspořádány tak, že i po této stránce bude Zlín všem pracujícím příkladem. Věřili a pracovali k tomu cíli. Každý, kdo je ve Zlíně delší dobu, musí jim dát za pravdu. Zlín se blíží k tomu, co si vytkl i po stránce sociální a kulturní velmi rychle. Stačí jen srovnat poměry ve Zlíně nebo v závodě Baťa v roce 1926 a potom o deset let později v roce 1936 a zjistit, jak velký pokrok učinil Zlín za těch deset let po všech stránkách. Věřím, že kdyby nebylo války, měl Zlín všechno to, co mu noví vládcové po osvobození vytykali (divadlo, zimní lázně atd.). Ale nejen to, vnější, ale i pracovní poměry v továrně se velmi značně zlepšily ve prospěch pracujících. Postaći, když vám budu citovat části rozhovoru s jedním z mých přátel po osvobození? Tehdy řekl: »Zlín má nejlepší předpoklady pro znárodnění. Tomáš Baťa byl předchůdcem socialismu a jsem přesvědčen, že kdyby ve vedení závodů zůstali osvědčení pracovníci, Zlín by ukázal republice, jak se má znárodnění a socialismu dělati.«

Nemohu si pomoci, ale musím s těmito slovy souhlasit. Zlín ve dostal zpět — svým strachem.

A nyní odpověď na Vaši otázku, pane doktore Hurte. Věřím, že ti, kdož přišli do závodů Baťa za okupace a jsou dnes v tomto závodě u moci, by si přáli, aby staří batovci odešli ze Zlína a nekřičeli jejich práci. Mnoho starých batovců tomuto přání nových vládců Zlína, byť nevyslovenému, vyhovělo, a to buď dobrovolným odchodem nebo nedobrovolným, kdy jim k odchodu pomohlo slůvko »sociál«, kterým se ani ve Zlíně nešetřilo. Dobrá polovina jich však přece zůstala. Páté se proč?

Proto, pane doktore, že člověk, který svá nejlepší leta ze svého života věnoval jednomu závodě, se nerad loučí s dílem, které pomáhal budovat. Jak jsem již z počátku řekl, u nikoho jsem se ne-

sešel s takovou láskou k svému závodě, jako to bylo u batovců. Je to tato jejich láska, která je zde drží a která jim nedovolí opustit dílo, jemuž zasvětili svůj život, i když dnes musejí snášeti všelijaká příkoří. Věří, že přijde čas, kdy jejich věrnost k závodě bude uznána. Máte pravdu v tom, že nebylo nic lehčího, než po osvobození si najít zaměstnání jinde. Nebylo by rovněž nic těžkého, kdyby utvořili družstvo a založili nový podnik. Bylo by to však budování republiky? Ne. Jejich smysl pro blaho republiky je vyšší, nežli dočasná újma na duševních a hmotných statcích. Věří, jako věříme my všichni, kdož to myslíme s československým hospodářstvím a socialismem dobře, že přijde čas, kdy kvalita zvítězí nad kvantitou a to v každém směru.

Musím však přiznat, že takto smýšlí sice všichni staří batovci, ale u mnohých jsou ještě jiné důvody, proč zůstávají. Jsou příliš svázaní hospodářsky se Zlínem. Mají buď ve Zlíně nebo v okolí postaveny své rodinné domky, jejich děti již vyrostly natolik, že chodí do odborných škol, které jim druhé město poskytnouti nemůže, tedy totiž hospodářského rázu jim brání v tom, aby ze Zlína odešli. Proto zůstávají a věří, že pravda přece jen nakonec zvítězí.

S úctou

Jaroslav Schön

Vážená redakce,

důvod, jímž pan Schön obhajuje pracovní poměry u fy Baťa dříve (že totiž zaměstnanci neodcházel jinam), je pochybný.

Poměry zaměstnanecké u firmy Baťa byly pro značnou část zaměstnanců před válkou zlé — velmi zlé, až do doby, kdy to nafouklé nic, jmenující se J. A. Baťa, a ohánějící se každou chvílí zpurným: »komu se to u nás nelíbí, ať táhne jinam!«, zmizelo v r. 1939 za oceánem. Jestli i odtamtud snažil se tento všemohoucí zasahovat do pracovního prostředí firmy pomocí písemných příkazů a pokračovat v navyklém systému intrikánskosti, ponizování a bezdůvodného osobního napadání svých podřízených. Vedení firmy tyto příkazy házelo vesměs do koše. Oddychl si i celý závod. Bohužel, že vlivem válečných poměrů nebylo lze zlepšit pracovní atmosféru do té míry, jak o to české vedení usilovalo. Přesto se udělalo pro pracující v závodě i pro věc odboje mnoho.

Opustit dlouholeté zaměstnání a prostředí, v němž je člověk zakoreněn, to není jen tak a velká většina lidí je ochotna mnoho vytrpět v naději, že bude zase lépe. To tedy patilo vždycky a patří i dnes. Proto ta číslíce, kolik zaměstnanců odešlo od firmy Baťa po válce, je tak výmluvná.

Zle bývalo ve Zlíně za Jana Bati, zle je i dnes. Důvod je v tom, že každé vedení, nemající oporu v odborných vědomostech a zkušenostech, snaží se o své zajištění tím, že lidem nahání strach.

Ve Zlíně jde tedy o to, aby stín Jana Bati, který hrozil již téměř zastínit světlo velkého budovatele závodů, Tomáše, stín, který se v nové variantě objevil nad Zlínem po válce znovu, aby tento stín byl konečně odstraněn. Co platno změnit zásady, nezmění-li se metody?

Oz to mu jde. A pak ještě o něco — o tu cenu bot. Je možné, aby podnik s tak úžasnými strojními investicemi vyráběl boty tak draho? Je zde nějaká kontrola, která rozumí batovské kalkulaci se soustavou mezizisků jednotlivých oddělení, aby zjistila, kolik obnášejí faktické náklady výrobní? Aby vyčíslila a správně zhodnotila všechny druhy režijních nákladů? Jsou zisky národního podniku Baťa položeny intenzívně dmyslu a vynaložené pracovního úsilí? Zjistit to je ve spleť síti Baťovy účetní organizace úloha velmi obtížná. K. B.

Po festivalu

Ctěný pane M. J.!

Vaše odpověď (Dnešek č. 28) na můj dopis mě poněkud zarazil. Udivuje mne, jak vy, zřejmě velký moralista, můžete tvrdit, že ten, kdo se nebodí přiznat chyby, kterých se dopustil, jedná špatně. Jen zbabělec čeká někde příkrčen, až se na vše zapomené. UVědoměly člověk však hledá příčinu závady a snaží se ji odstranit.

Jestliže jsem řekl, že se československá mládež o festivalu nechovala o nic hůře než mládež ostatních národů, není to nějaká omluva nebo svalování viny na druhé. Což nechápete, pane M. J., že tu jde o mnohem více než o poškozené pražské školy? Že tu jde o problém mravního ozdravení mládeže po zhubných válečných letech! To je, jak jsem ukázal, problémem světovým, tedy i problémem našeho státu, nejenom Svazu české mládeže.

Z toho, co jsem uvedl nyní i ve svém předešlém dopise, je zcela zřejmé, že v tomto případě Svaz nemá prostředků k nějakému radikálnímu zákroku, že účinné může zasáhnout pouze stát. To ovšem neznemená, že SCM skládá ruce v klín. Právě naopak. Musím vás upozornit, že již od svého vzniku používá SCM právě oně výchovné metody, kterou vy doporučujete, a rozhodně ne bez úspěchu, protože v jádru je charakter naší mládeže zdravý, nezkažený. O tom jsem se přesvědčil životem mezi mladými lidmi jak přímo v SCM, tak v rekreačním táboře, prováděném v rámci Zemské prázdninové péče. Jste však přílišným optimistou, domníváte-li se, že můžete svým příkladem spoutat rázem revolující duše mladých. Tento způsob výchovy je jistě velmi dobrý, ale pomalý. Či myslíte, že se z hříšníka stane okamžitě svatý, přijde-li mezi světce? (V předpokladu, že špatné chování tohoto

člověka není podmíněno jeho duševní konstitucí. Pak jsou všechny snahy o nápravu téměř zbytečné.) Dnes by však bylo zapotřebí okamžitého zásahu. Proto jsem se obrátil na naše pedagogy, kteří jsou v tomto případě poradci jistě nejvzpovolanější.

Ale co platný všechny dobré snahy na jedné straně, jsou-li na druhé straně popírány a vyvráceny? SCM by dokázal jistě mnohem více ve výchově mládeže, kdyby nebylo stranicko-politických šivanic proti němu, kdyby po něm bez přičiny nebylo házeno blátem, kdyby jeho činy nebyly obráceny na ruby, kdyby za každou jeho akci nebyl viděn stranický strašák. Takovéto chování části naší veřejnosti vůči SCM jistě uvádí leckteré z jeho členů ve zmatek a pochybnosti o všech hodnotách, které se jim snaží Svaz přiblížit.

Mám ještě jednu připomínku, pane M. J. Domnivéte se, že je profanací Masarykova jména, napíši-li, že myšlenka, která SCM vede, je Masarykova idea jednoty národa, idea bratrství. Toho bratrství, které spojovalo Masaryka po celý jeho život nejen s národem, nýbrž se všemi spravedlivými lidmi na světě. Chcete říci, že výchova naší mládeže tímto směrem je příliš malicherná, aby mohla nésti ve svém štítě myšlenku presidenta Osvoboditele? Pak si ovšem ve svých názorech tak trochu odporujete. Žádáte, aby každý z nás byl mravním vzorem a působil tak na výchovu mládeže ve svém okolí. Masaryk je vzorem, působícím na celý národ. Je snad lidsky nejkrásnějším člověkem, jakého kdy vůbec naše vlast měla. Jeho jméno nesmí být pouze sváteční připomínkou, nýbrž denním chlebem každého z nás. Masaryk musí být duší našeho národa.

Jinak, pane M. J., s Vámi v mnohém souhlasím. V podstatě chcete totéž, co SCM a co musí chtít každý člen našeho státu: mravně vospělý národ.

Tedy jen trochu dobré vůle, a budeme si určitě rozumět.

S úctou Váš

M. Černý

Proč plakat?

Vážená redakce!

Životní pojištění je také spoření, jenže předem plánované podle životní úrovně pojistníka a podle cíle, kterého jim chce dosáhnout. Není proto nic podivného ani nespravedlivého, sledují-li staré úspory v životním pojištění osud všech úspor ve staré měně. Dospěje-li dnes pojistník k výplatě, ať již z důvodu předčasného úmrtí nebo z důvodu dožití, docílí příjemce kapitálu uvolnění v nové měně za stejných podmínek, jako ostatní občané ze svých vázaných vkladů. O tom nerozhodují pojišťovny, nýbrž Národní banka. Hlavně, že tu peníze jsou a že je z čeho uvolňovat, jsou-li pro to důvody. Ukládal-li si někdo na věno dceri se stejnou pravidelností a obětavostí na vkladní knížku a dnes se mu dcera vdává, je ve stejné situaci. Považoval by za újmu a nespravedlivost, kdyby se měřilo jinak jeho spoluobčanům, kteří na tento cíl spořili v životní pojistce. Pojišťovny neměly jistě tu kouzelnou moc, aby rázem proměnily své staré rezervy — vázané ostatně jako všechny staré vklady — na rezervy v nové měně. Ty se teprve tvoří z premii přijatých v nové měně. Splatné kapitály se vyplácejí ve staré i v nové měně a to poměrně podle počtu premii zaplacených v té které měně. Pouze pojistky do 5.000 Kčs se vyplácejí vůbec jen v nové měně, ale jen v případě úmrtí a neměl-li pojištěný ještě nějakou pojistku další, se kterou by úhrnná částka pojištění převyšila přípustnou mez 5.000 Kčs. V tom je třeba doplnit tvrzení pana K. M. Nové pojistky, na které byla zaplacená první premie již v nové měně, jsou splatny v případě úmrtí jen v nové měně bez každých formalit. Podle současné praxe jsou na tom u starých pojištěk nejlépe ti, kteří uzavřeli své pojištění v posledních letech okupace a zaplatili na příklad první dvě premie v nejméně hodnotné staré měně a nyní již dvě premie v nové měně. V pojistném případě bude jim vyplacen kapitál polovinou v každé měně, pokud lze považovat za výhodu, že tak brzo zemřeli. Není v tom absolutní spravedlnost vůči těm, kteří valnou část premii zaplatili v nejhodnotnější měně před rokem 1939. Cím pojistka je starší, tím je menší poměr výplaty kapitálu v nové měně. Připravovaný finanční zákon bude jistě řešit i tuto bolest starých pojištěnců. Bylo by si jen přát, aby se pojišťovny snažily účinně zasáhnouti ve prospěch svých starých pojištěnců tak, aby byli uspokojeni.

Není tedy proč plakat. Nutno se jen podívat, že pojišťovny dosud nikde neinformovaly své pojištěnce o osudu životních pojištěk a o předpisech k tomu se vztících. Projevily tím málo porozumění pro své zákazníky, které jejich jednatelé tak těžko pro myšlenku pojišťovací získávají. Zavínily tak samy dnešní rozmanitost názorů a nedůvěru k životnímu pojištění vůbec. Uplynula již dlouhá doba od znarodnění pojištění, a takový počin byl by býval prvním přesvědčivým důkazem služby veřejnosti našeho znarodněného pojišťovnictví. Jde často o těžce uschraňované premie a často i o jediný rodinný majetek. Z blahopřejného dopisu, který dostala dotyčná paní a který vyvolal tuto rozpravu, je zřejmo, že administrativa pojištění je vzdálena živého styku s lidmi. I když to může být k zlosti, nemění to nic na významu životního pojištění.

Je to spoření plánované. Cíle musí být dosaženo, i kdyby se plán nezdařil, kdyby pojištěný předčasně zemřel. To se stávalo v normálních dobách v polovině případů a dnes, po tolika

letech okupace a strádání, je tento poměr jistě mnohem horší. Je to tedy ideální svepomocně zřízení pro nás všechny, kteří jdeme do života s holými rukama, máme starost o splnění svých dlouhodobých závazků a o osud svých rodin. Bude-li nám dopřáno je splnit vlastní vůlí, máme čáku zajistit si i jako penzisté slušnou životní úroveň. Dožil-li se toho člověk v normálních dobách, bylo možno mu k tomu blahopřát a bylo to zpravidla jako zdvořilost vděčně kvitováno. Okamžité poměry jsou jiné. Pojišťovny je nezavímaly, ale měly by jich dbát ve styku s pojištěnci, aby svou lezstarostností nezhoršovaly poměr k životnímu pojištění vůbec. Ita.

Vážená redakce:

V čísle 26. Vašeho časopisu podal pan K. M. neúpinou informací o výplatách pojištěk do 5.000 Kčs. Ta pak vyvolala řadu dotazů v pojišťovnách a jeden i v č. 27. Dneska. Podáváme zde proto informaci, jakým způsobem jsou dnes pojišťovny povinny postupovat při plnění ze životních pojištěk.

Podle ustanovení dekretu č. 91/45 Sb. o obnovení československé měny byly pojišťovny povinny rozdělit plnění ze životních pojištěk na vázanou a volnou měnu v poměru premii, zaplacených ve starých a nových platidlech. V mnoha případech, zejména při výplatách na základě úmrtí pojištěné osoby, byla částka, kterou pojišťovna musela vyplatit na vázaný účet, značně vyšší než hodnota pojištění zjištěná na přihláškách životních pojištění pro účely majetkových dávek. Vydaním zákona č. 141/47 Sb. o likvidačním fondu měnovém byl poměr vázané a volné výplaty ze životních pojištěk změněn ve prospěch pojištěnců tím způsobem, že nyní pojišťovny plní na vázaný účet jen částku, zjištěnou jako hodnotu pojištění k 31. XII. 1945 na soupisových přihláškách, a celý doplněk do pojistné sumy vyplácejí ve volné měně.

Směrnice ministerstva financí z 8. III. 1946 (to je výnos mluvený panem K. M. v č. 26. Dnesku) byla povolena z uvedených zásad paušální výjimka v tom směru, že pojišťovněm bylo dovoleno pinit ve volné měně, třebaže premie byly zcela nebo zčásti zaplacené ve starých platidlech, jestliže jde o výplatu na základě úmrtí pojištěné osoby, plnění nepřevyšuje 5.000 Kčs a jeho vyplacením je zcela vyřízena pojistná příhoda. Toto uvolnění výplat se tudíž vůbec netýká výplat pojistné sumy v případě dožití, což pojišťovny jsou povinny i u pojištěk pod 5.000 Kčs pinit podle zákonných ustanovení z části ve vázané měně.

V dokonalé účtě Pojišťovací rada. (Dva nečitelné podpisy tajemníků.)

Dva zbití novináři

Vážená redakce!

Pod tímto titulem ujal se v jednom z posledních čísel Dnesku autor, kryjící se značkou Nemo, bratislavského případu dvou britských občanů, redaktora listu *Illustrated Jacka Winocoura* a fotografa téhož listu *Ericha Auerbacha*. Napsal, že neshodli s tím, jak případ vyřídilo ministerstvo zahraničí, a takže se, proč se dosud neozval Svaz novinářů. Na tuto otázku bych mu rád odpověděl.

Novinářská organizace se neozvala, protože případ není tak jednoznačný, jak se p. Nemo domnívá. Vyplyvá to jasně již z jeho vlastního článku, jehož jádrem je vylišení incidentu z pera red. Winocoura, odevzdaného Winocourem státnímu tajemníku dr. C. Mentisovi. V tomto vylišení mělo i p. Nemo zaznít v protestování, to co red. Winocour praví o účelu své cesty do republiky. Když to vysvětlil, že hodlal se svým druhem fotografovat provoz na slovensko-maďarské hranici, aby získal kontrast k porizným již obrázkům uzavřených hranic mezi republikou a Německem, napsal Winocour doslova: „Tyto snímky byly součástí naší reportáže o Československu a měly za účel ukázat problematiku jeho postavení v Evropě.“

Od dob Mnichova musí u nás každá řeč o problematice postavení našeho státu znít podezřelá. A zni pro náš sluch dvojnásob nepřijemně, pronášeli ji občané velmoci, která měla na Mnichovu přímou účast. Mnichov nebyl vyvolán ničím jiným, než řečmi a úvahami o problematice našeho postavení v Evropě.

Tak zvaný bratislavský incident bude pravděpodobně vysvětlěn dostatečně až ve sněmovně na dotaz, který tam byl podán jedním z poslanců, a předčasné protesty či jiné podobné volání nemohou mít proto smysl. Předčasné protesty a předčasné závěry jen oslabují posici někoho, kdo je pronášá!

Vylišení incidentu, jak jej podává Winocour, není přesvědčivé. Jisté je z něj pouze tolik, že Winocour a jeho společníci se dostali do podezření, že dělají něco, co nemají, nebo že překročí svolení jehož se jim dostalo, a tak i své možnosti vládních hostů. Podezření mohlo vzniknout jejich vinou, nešťastnou shodou okolností nebo služební horlivostí. Ať již k němu dala popud kterákoliv z uvedených příčin, nemusilo dojít k tomu, co následovalo, a zejména pak ne k následkem, kdyby Winocour a jeho pomocník Auerbach vyvolali výzvam orgánů národní bezpečnosti. Dostane-li podřízený orgán rozkaz k provedení osobní prohlídky, musí ji provést a nemůže se o ni s tím, kdo má být prohlídán, dohadovat. To si musí uvědomit každý a tedy i novinář, že odmítní prohlídky a vypírání se jejímu provedení dá prohlídce ráz násilí.

Red. Winocour i jeho společník fotograf Auerbach byli u nás hosty vlády. Lze doufat, že bude vysvětleno, zdali také při žádosti o vládní pohostinství uváděli, že hodlají prokazovat problematiku postavení Československa v Evropě, a že bude sděleno, jak to vlastně bylo s cestou pí Auerbachové. Bylo mlčky trpěno, aby Auerbach si vzal s sebou manželku, nebo nebylo odvahy upozornit Winocoura, že když bere s sebou fotografa, nemusí ten fotograf si přibírat manželku. Pan a paní Auerbachovi mají v příběhu svoji zvláštní úlohu. Možná, že právě oni to byli, kdo vyvolali nepřímo celou nepřijemnost. Pan Nemo něco o tom ví. Jinak by se nepouštěl do závěrů, oslabujících celé jeho volání. Sám říká, že Auerbach byl před válkou redaktorem Prager Tagblattu a že při sčítání lidu v r. 1930 se hlásil k německé národnosti. Ale dodává k tomu: »Těžko ho pokládati za Němce a neusmát se při tom. Pan Nemo pravděpodobně již zapomněl anebo nechce vědět, co to Prager Tagblatt byl. A neuznává asi skutečnost, že právě existence tohoto německy šovinistického listu donutila republiku k vydávání dalšího německého listu, Prager Presse, jehož úkolem bylo oslabovat vliv Prager Tagblattu. To stálo mnoho peněz a tak byla republika poškozována hned dvakrát. Redaktory Prager Tagblattu, pokud se sami hlásili k německé národnosti, je nutno považovat za Němce rozhodně bez významného úsměvu. Auerbach však patří k těm bývalým německým občanům republiky, kteří uprchli do ciziny a přihlásili se tam k práci na obnově republiky. Není proto správný ani druhý závěr či informace p. Nemo o jeho osobě a to, že v r. 1945 mu po právu nebyla dána naděje na přiznání národní spolehlivosti z toho důvodu, že se hlásil v r. 1930 za Němce. Záněmu Němci, který se v zahraničí přihlásil do naší armády, anebo jako Auerbach do služeb našeho odboje, nebylo odeřeno státní občanství v obnovené republice, když o to stál.

Auerbachovi nelze vyčítat, že po válce volil to, co bylo pro něho osobně výhodnější. Ačkoliv republika potřebuje každou ruku, přeče jen mu nemohla zaručit stejné postavení, jaké mival ve svém bývalém domově před válkou, a to z toho prostého důvodu, že německé listy u nás už nevycházejí.

Rudolf Kolář

Tisková oprava

K článku, uveřejněnému v týdeníku »Dnešek« ze dne 2. 10. 1947 ročník II. čís. 27 na str. 422-24 žádá ministerstvo vnitra podle par. 11 zák. 126/1933 Sb. o uveřejnění této tiskové opravy.

1. Není pravdou, že nikdo nepopřel zprávu o tom, že novináři Winocour a Auerbach byli způsobilí, nýbrž je pravdou, že ministerstvo vnitra vydalo úřední zprávu dne 18. září 1947, uveřejněnou v denním tisku, ve které bylo výslovně zjištěno, že se orgány pohraniční pasové kontroly, orgány Stb a orgány SNB chovaly více než korektně a nedopustily se žádných z činů, o kterých bylo referováno v tisku, a ze kterých byli nařčeni zmíněnými novináři.

2. Není pravdou, že redaktor Winocour mohl odejít z audience u p. st. taj. dr. Clementise v dojmu, že jeho obžaloba bude při nejmenším prošetřena, nýbrž je pravdou, že se rozhovor u p. dr. Clementise udal přesně způsobem jak byl vyličen v úřední zprávě ze dne 22. IX. 1947, při čemž žádná slova o chování bratislavských orgánů NB vyřčena nebyla. Naproti tomu mluvilo se o tom, že mezi zabavenými snímky je materiál, který by mohl sloužit za podklad trestního řízení. Pan st. taj. dr. Clementis však řekl Winocourovi, že věří v jeho dobrou vůli a neinformovanost, a že v tomto směru nebude zahájeno žádné další úřední řízení a že tímto pokládá věc za vyřízenou.

3. Není pravdou, že jmenovaní byli zavřeni a zphlavkováni za to, že někde na Dunaji fotografovali sedláka s potahem, nýbrž pravdou je, že byli zajištěni, jelikož přes zákaz fotografovali v zakázaném pásmu, odepřeli poslušnost úředním orgánům, odepřeli se legitimovat, odepřeli vydat svůj fotografický aparát a již zhotovené snímky k prozkoumání a zdráhali se dostavit se na vyzvání na úřad NB. Je dále pravdou, že byli odsouzeni policejním soudem v Bratislavě za nepřístojné chování vůči vrchnostenským osobám k peněžitě pokutě ve výši Kčs 200.—, že však zphlavkováni nebyli.

4. Není pravdou, že novináři fotografovali se svolením a snad i v přítomnosti oficiálního průvodce, úředníka pověřeného pre informace p. Tordaje, nýbrž je pravdou, že v přítomnosti tohoto úředníka podle protokolární výpovědi tohoto přišel na čs.-maďarskou hranici orgán státní bezp. služ. by, který se anglickým novinářům představil a velmi slušným způsobem jim oznámil, že se na hranicích fotografovati nesmí, ale když již fotografovali, aby aparát a filmy odevzdali s tím, že na hranicích pořizené snímky budou odstříhány a zbývající film i s aparátem jim bude vrácen. Novináři podle výpovědi Tordaje zdráhali se vydat aparát a proto

je orgán Stb velmi slušným způsobem požádal, aby s ním zajeli do Bratislavy do úřadu NB. V Bratislavě se novináři opět zdráhali vstoupiti do budovy úřadu NB, začali vyhrožovati anglickým konsulátem a chovali se urážlivě. Po vstupu do budovy nevyhověli žádosti, aby se legitimovali a teprve po dlouhém vyjednávání předložili přípis min. informací. Jmenovaný úředník Poverenictva pre informácie se na hranicích ptal, zda se zde smí fotografovati a obdržel zápornou odpověď od orgánů na hranicích službu konajících. Ačkoliv tuto odpověď anglickým novinářům sdělil, ti to fotografovali a pokračovali v této činnosti i přes vícero vyzvání orgánů službu konajících.

5. Není pravdou, že novináři předali p. st. taj. dr. Clementisovi obžalovací spis, nýbrž je pravdou, že mu předali orohlášení (Statement), které postoupil p. st. taj. dr. Clementis min. vnitra.

6. Není pravdou, že je třeba mít za to, že vše, co obsahuje ad 5) uvedené prohlášení, je do puntíku pravdivé, nýbrž je pravda, že tvrzení novinářů bylo již vyvráceno úřední zprávou min. vnitra ze dne 18. září 1947 a to v těchto jednotlivých bodech:

ad 1. Z protokolů, sepsaných se zúčastněnými veřejnými orgány, bylo zjištěno, že novináři odmítli se legitimovat.

ad 2. Z těchto protokolů bylo zjištěno, že novináři neuposlechli výzvy nefotografovati a chovali se vůči úředním orgánům hrubým způsobem.

ad 3. Poukazuje se na odstavec 3 této opravy.

ad 4. Nevychází z protokolu sepsaného s p. Tordajem.

ad 5. Nevychází z protokolu sepsaného s p. Tordajem.

ad 6. Podle zprávy odbočky Stb v Bratislavě bylo zjištěno, že novináři byli nejdříve telefonicky vyzváni, aby se dostavili na úřad Stb. Teprve když neuposlechli, byli vysláni tři neuniformovaní zaměstnanci tohoto úřadu, aby novináře předvedli spolu s fotografickým přístrojem a legitimacími doklady, aby mohli býti perlustrováni a aby filmy mohly býti prozkoumány. Novináři rozhodně odmítli jíti s orgány Stb, ačkoliv se ti to řádně legitimovali a novináři svým chováním vyvolali výtržnost v hotelu Carlton.

ad 7. Teprve zákrokem 4 uniformovaných příslušníků NB podařilo se docílití předvedení novinářů. Ani při ani po předvedení nezanechali novináři svého nepřístojného chování a k jejich zjištění došlo teprve, když jim byly osobní doklady násilně odňaty. Ačkoliv při předvádění a později na úřadě Stb odporovali novináři nepřístojným způsobem úřednímu jednání, bylo s nimi nakládáno s největší šetrností a taktně. Při zjištění se ukázalo, že Auerbach vlastnil mimo anglický pas i pas čs., platný do 11. února 1948, kterého použil ještě 21. června 1947, když se vracel ze Švédska do Anglie. O tomto pasu prohlásil Auerbach, že dosud neměl příležitost ho odevzdat. Tento do nedávna čs. občan odmítl mluvit česky, ačkoliv dobře ovládá český jazyk a muselo býti použito tlumočnicka.

ad 8. Orgány NB nedopustily se na Auerbachovi ani fyzického násilí ani mu nebylo spíláno »německo-židovských špionů«. Toto nařčení úředních orgánů je v příkrém rozporu se zprávou, kterou zaslali zmínění novináři časopisu »Daily Herald«, ve kterém tvrdí, že jim bylo řečeno: »My vám děláme to, co vy děláte židům v Palestině,« což ovšem jim též řečeno nebylo.

ad 9) Jak bylo oznámeno v úřední zprávě, k násilnostem vůči novinářům nedošlo.

ad 10. Je pravdou, že novináři byli odsouzeni za použití zákona č. 190 ze dne 25. VII. 1929 k peněžitě pokutě 200 Kčs.

ad 11. Je pravdou, že bylo zadrženo 7 filmů a to: tři různé snímky Stalinových závodů v Mostě, dva různé snímky vlakových souprav benzinových, dva různé snímky z pohraničního pásma u Jáchymova, jelikož jde vesměs o objekty, jejichž fotografování je zakázáno.

ad 12. Pí Auerbachová nebyla ani zatčena, ani nebylo s ní surově zacházeno.

V Praze dne 6. října 1947.

Za ministra: Dr. Z. Toman

listárna redakce

Do článku M. Šifera v posledním čísle vloudila se tisková chyba. Místo Walter Lippman má státi Walter Winchell.

Svět knih

KULTURNÍ ZPRÁVODAJ

Jar. Kolman-Cassius:

V PASEKÁCH

Raketou praská strom, než
vdechně zhluboka
svůj blankyt poslední.
Ohlукem padá, hasne
zelená hvězda v lož potoka.

Veverka ztrne v slunném
hnízdě svém,
tmu děsu v dětských očích.
Ale jasné
slunce se vítí prostornem
azurovým
do hrobu otevřeného v moři
zeleném
a zlatou sekýrou si razi cestu
křovím,
kde jaký hrob vystýlají svým
dnem.

A dolů v sitinách, tam leží bez
ozdob
stín lesa oloupen o píseň,
třpyt a barvy.
Ohňostroj dohořel, jen
sekerníka rány
sem tupě padají jak v ohrožení
strop.

Snad datel dobývá se do
kolébky larvy,
snad někdo kope hrob.
Snad někdo ozývá se, kdes
už zakopaný
ranami v rakve krov.

Vše laděno je na ten dutý tón
a jako škorpion tě ostružina
bodne.

Čím hlouběji, tím méně
rozumíš,
proč nahoře je to tak
láskyhodně.

Jako by ztratila tu jméno
rodě
i věčný hlas, má duše, nechod
ní.

Ze sbírky »Nůž na stole«.

SEIFERTOVÝ VÝVOJOVÝ PŘELOM

Jaroslav Seifert: »Svatební cesta«. Vydalo nakl. Fr. Borový v Praze 1947.

Tři lyrické knížky, jimiž se začal vývoj Jaroslava Seiferta od sociální lyriky k jeho dnešní citově bohaté a tvarově vřivé poesii, totiž: »Na vlnách T. S. F.« (1926), »Slavík zpívá špatně« (1926) a »Poštovní holub« (1929), spojil básník ve sbírku »Svatební cesta«, jejíž nové studium ukazuje jasně, že v ní je dílo pro vývoj české lyriky v době mezi oběma světovými válkami svrchovaně závažné. Seifertův odvrat

Svoboda není jen výsadou, která se uděluje. Je to zvyk, který si musíme osvojit.

LLOYD GEORGE

od sociální lyriky nebyl způsoben ztrátou sociální víry, jak je zřejmo z tematiky mnohých básní (»Moskva«, »Město Leninovo«, »Lenin« atd.), ale byl motivován zcela novou představou poesie. V tomto vzestupu k intuitivní lyrice jeví se především odpor k lyrice nacionalistické, k poesii myšlenkové, k básni, která formuje svět pod zorným úhlem světového názoru. Apollinaire, který vůbec byl mladému Seifertovi velmi blízký, humorné Dada, začátky nadrealistické revoluce a český poetism, v němž byla jakási synthesis těchto proudů, to vše vytvořilo i u nás předpoklady nového lyrického vývoje, jenž unikl z oblasti světové názorové a ideologické do sféry emotivní a považoval za funkci poesie, aby dávala čirou estetickou rozkoš, aby umocňovala náš životní pocit, aby lidskému srdci přibližovala bohatou a vířivou skutečnost civilizační a přírodní. Tato poesie chtěla oslavovat život, vyslovovat jeho citovou náplň, pronikat citovou něhou, ale nechtěla o něm uvažovat, nechtěla jej soudit a heroizovat jeho vzepětí. Panglobism této lyriky se pojil s magií obrazovou, vůle dělat ze světa feerii co nejpojejnější a nejbarvitější se slučovala se snahou nejuvolněnější fantastičnosti, bližící se zcela záměrně fantastice snové. Kdesi v hlubinách se skrýval bohatý stesk a něžný smutek. Pod tím roztaženým povrchem, vibrujícím barvou ploškami světelnými, nabýval ten životní smutek a stesk z životní nesmýslivosti podivně ostré přítuči. Baudelaire, Rimbaud a u Seiferta zvlášť Verlaine ozvali se v této lyrice, která byla z počátku tolik prostoupena oslavou civilizačních kouzel, aby pak šla stále hlouběji do citové krize lidské duše. A třeba sem zalehly i ohlasy Dada v buršikosnosti obrazů, v provokační originalitě námětů, byl Seifert i v mládí básníkem citově chladným, jenž nezpíval nikdy radost z rozvalin světa a nihilistický posměšek nad rozratem člověka. Jeho lyrika byla napojena spíš smutkem a neklidem duše, která hledala smysl světa a nějakou životní jistotu a nikde jich nenacházela. »Je

noc, je ráno a v mlhách dníse, v cárech zahalení všichni spí. Je to pláň harlekýnův, země, probořená šachovnice, je to EVROPA«. I Seifert náhle cítí, že tento svět, pobořený nenávistí a válkou, není opravdovým domovem lidskému srdci a hledání domova je důležitým motivem jeho poesie: »Noc kreslí tmou a stínem, život vráskou, k svým lehkovážným krokům cizí osud vážeš láskou a hledáš domov«. A třeba usiloval Seifert, aby i prvou poesii dal rozúzkostnělému člověku kus radosti, občas se zdá, že spíš s radostí koketuje, než ji opravdu vytváří.

Vzešla z toho poesie plná světových dálek a ostrého vzduchu exotického, plná věcí i citového neklidu. Seifertův pohled zachycuje mnoho věcí a jeho verš má trojnásobnou periodicitu vnitřní než verš básníků dřívějších generací. Ale dnes cítíme jasně, že tato perioda vývoje byla jen přechodem k lyrismu jeho »Jablka skliata«, »Světlem oděné«, »Kamenného mostu« atd., že leccas se objevuje ne plnou lyrickou hodnotou, ale spíš reaktivní hodnotou, hledáním a i blouděním. Dnešní Seifert také zachycuje ve verši přival života, ale proniká jej vzácnou citovostí a polidštuje jej důsledně. I v jeho nynější poesii zní horoucí opojení celým srdcem, ale to opojení má pevný střed domova, který mu teprve dává pravou věcnou základnu. I jeho nová lyrika je časová, je naplněna živly doby a vibruje energií chvíle, ale právě ta časovost vyvolává pravou smrt opravdové poesie, která ji povznášá nad pouhou aktualitu chvíle. Jeho nová lyrika je nesena velkou láskou k člověku a světu, vůbec vnášet lásku do okorálního světa, patří k základním principům Seifertovy poesie, ale ta láska je spjata s jeho vášní vidět celistvý pracující a tvořivý svět. Dnes dospěl Seifert k tak jednoduché linii, k takové prostotě výrazové a jeho verš dospěl k tak úžasné obsažnosti citové, že jedině Verlaine by mu mohl být opravdovou analogií. Bylo však dobře, že si dnešní

čtenář »Svatební cestou« znovu uvědomí vývoj, který vedl k tomuto lyrickému dovršení. G

Přetlačeno z Národního osvobození.

Právě vyšlo 3. číslo »Nové myslie« - revue socialistického humanismu. Z bohatého obsahu uvádíme: A. Volavka: Výsledky kapitalistického vývoje našeho zemědělství. - Dr. R. Beckmann: Mnichov a Velká Británie ve světle mezinárodního práva. - Dr. Jan Pacht: Josef Pekař - ideolog kontrarevoluce. - Prof. A. Kolman: Idealismus a moderní fysika. - MUDr. J. Erbek: Světový názor v neurologii a psychologii. - E. Varga: Pravá tvář de Gaulla. - A. D.: Fysologický manifest normativní školy právní. - V. Rubin: Nekoronování králové Ameriky, atd. - Upozorňujeme všechny, kdož se zajímají o theoretické otázky socialismu lidové demokracie, vědy a filosofie, aby si závčas toto číslo objednali, poněvadž přes zvýšený náklad bylo poslední číslo úplně rozebráno.

KNIHY REDAKCI DOŠLE

V. Smirnov: Synové. Román. Obálka a vazba Josef Paukert. Vydavatelství Za svobodu. Stran 365, brož. 99 Kčs, váz. 129 Kčs.

Ant. Novotný: Bludištěm minulosti. V úpravě Vojtěcha Kubašty. Nakl. Aventinum. Stran 239, brož. 120 Kčs, váz. 150 Kčs.

Stanislav Budín: Věrní zůstali. (Druhý odboj amerických Čechů ve východních státech Unie 1939-45.) Nakl. Orbis. Stran 303, brož. 59 Kčs, váz. 74 Kčs.

Robert Morel: Sága. Z francouzského originálu Saga přeložil Oldřich Beneš. Obálka H. Bertrand. Nakl. družstvo Máje. Stran 233, brož. 63 Kčs, váz. 103 Kčs.

Robert Loucký: Chopin, básník tónů. Obálka F. Rady. Vydalo Nakl. družstvo Máje. Stran 188, brož. 66 Kčs, váz. 106 Kčs.

Rex Warner: Proč jsem byl zabit? (Why I was killed?) Přeložila H. Bartošová. Obálka Jos. Hochman. Nakl. Práce. Stran 176, brož. 60 Kčs, váz. 85 Kčs.

Fr. Branislav: S uzlíčkem stříbra. Lyrika z let 1930-1946. Obálka a frontispice Karel Svobinský. Nakl. Práce. Stran 107, brož. 50 Kčs.

